

Kantoor van afgifte: 2800 Mechelen 1

P 309638

PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Nieuwsbrief Mossen en Lichenen - Planten - Paddenstoelen

18^e jaargang nr. 3 september 2018

Verschijnt driemaandelijks

Afzendadres:
Coxiestraat 11
2800 Mechelen
studie@natuurpunt.be
www.natuurpunt.be

natuurpunt

V.u. Chris Steenwegen. Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Deze nieuwsbrief wordt gratis toegestuurd aan alle geïnteresseerden.
Wens je lid te worden van één van de werkgroepen en/of de nieuwsbrief op regelmatige basis te ontvangen, stuur dan een mailtje naar Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Wens je de nieuwsbrief niet langer te ontvangen, geef dan een seintje.

Veel leesplezier!

**De volgende nieuwsbrief zal eind maart verschijnen.
Artikels en kalenders kun je tot 15 december insturen.**

Wil je ons financieel steunen dan kan dat. Giften vanaf 40€ zijn fiscaal aftrekbaar.

Storten kan op rekening nr.: BE12 230-0524745-92 met vermelding van de volgende projectnummers:

- *Natuurstudie algemeen 110-01*

- Plantenwerkgroep 2351

- Paddenstoelenwerkgroep 2301

- Mossenwerkgroep 2201

INHOUD

Symposium 10 jaar waarnemingen.be 4

Nieuwsbrief Mossen & Lichenen

7

VWBL – Werkgroep Bryologie en lichenologie 7

Mossen- en lichenenwerkgroep Schijnvallei 9

Nieuwsbrief Planten

Plantenwerkgroep Gent 15

Nationale Werkgroep Botanie 18

Floristisch onderzoek voor natuurbehoud (FON) 22

Fonas – Plantenwerkgroep Antwerpen Stad 31

Lierse plantenwerkgroep 35

Plantenwerkgroep Genk 36

Nieuwsbrief Zwammen

Nieuwe validator Mycena's waarnemingen.be 40

Zoek mee naar nieuwe heksenboleten 41

Paddenstoelenwerkgroep De Bron 42

Brugse Mycologische Werkgroep 43

Paddenstoelenwerkgroep Zwamvlok 43

Paddenstoelenwerkgroep Zuidwest-Brabant 44

Paddenstoelenwerkgroep Westhoek 45

Paddenstoelenwerkgroep Mycologia 45

Zwammen in een notendop 46

Paddenstoelenwandelingen voor het grote publiek 46

Symposium 10 jaar waarnemingen.be

Op zaterdag 17 november organiseren Natuurpunt Studie en de redactie van Natuur.Focus een symposium over 10 jaar waarnemingen.be. Hoe evolueerde het systeem, hoe verloopt de kwaliteitscontrole, wat gebeurt er allemaal met de waarnemingen en hoe ziet de toekomst er uit? Dit en nog veel meer wordt je deze dag in geuren en kleuren uitgelegd tijdens een reeks boeiende lezingen. Ook de winnaars van de wedstrijd worden hier bekend gemaakt. Het symposium is gratis, maar inschrijven is verplicht. Hier lees je meer over het programma en hoe inschrijven.

PROGRAMMA

9u15 Ontvangst en registratie

9u55 Opening dagvoorzitster (Annelies Jacobs)

10u00 **Sessie 1: Citizen science in een veranderende maatschappij** • Waarnemingen.be: groei van een dataportaal voor iedereen en alles (Kristijn Swinnen) • Beleving in het veld: werkgroepen en waarnemers aan het woord • Waarnemingen.be: mesthoop of schatkist? (Wouter Vanreusel)

12u00 **Sessie 2: Wat halen we daar nu uit?** • Waarnemingen.be, wat kunnen we daar nu allemaal mee? (Marc Herremans) • Dieren onder de wielen (Diemer Vercayie) • Invasieve exoten / early warning (Bram D'Hondt)

13u30 Lunch en postersessie

14:15 **Sessie 3** • Wedstrijd 10 jaar waarnemingen.be: overzicht resultaten en prijsuitreiking • Het nachtvlindermeetnet (Wim Veraghtert) • Datagebruik voor beleid (Dirk Maes)

15:20 **Sessie 4: De weg vooruit!** • Waarnemingen.be als educatieve tool in het onderwijs (Stephan Boulez) • Naar volledig open data? • Slimmer dan de waarnemer: toekomstmuziek of feit? (Hannes Ledegen)

16:00 Receptie

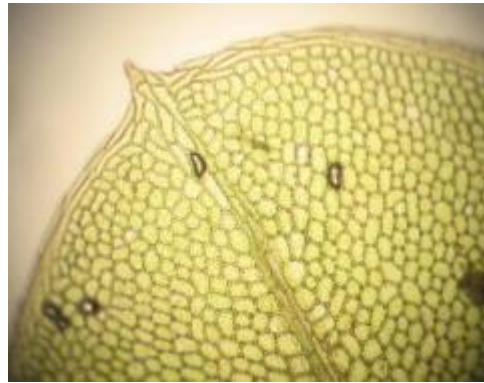
PRAKTISCH

Het symposium gaat door in **Vergadercentrum De Stroming**, Nationalestraat 111, 2000 Antwerpen

Het symposium is gratis, **inschrijven is noodzakelijk**.

Je kan inschrijven voor de **broodjeslunch** door 5 euro over te schrijven op rekeningnummer BE12 2300 5247 4592 t.a.v. Natuurpunt Studie met vermelding van je naam en 'Broodjes 10 jaar waarnemingen'

MOSSEN & LICHENEN

Werking Mossen en Lichenen

Artikels & info

Roosmarijn Steeman (015/29.72.22) – Natuurpunt Studie
Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Educatie

Hans Vermeulen (014/47.29.50) – Natuurpunt Educatie
Graatakker 11, 2300 Turnhout

Werkgroepen Natuurpunt

Planten-, mossen- en zwammenwerkgroep Schijnvallei.

Wekelijkse excursies met inventarisaties van natuurgebieden in de regio. Meer info bij colybia@telenet.be of naar info@schijnvallei.be. Je kan ook bellen voor informatie naar het secretariaat van Natuurpunt Schijnvallei op nummer 03 354 55 06.

Mossen – en lichenenwerkgroep de Haarmutsjes

We zijn geen "specialisten" maar een groep enthousiastelingen die met vallen en opstaan en onder het motto (zoals een lid van de werkgroep het mooi formuleerde) "al doende leert men" zich in de materie willen verdiepen. De werkgroep is actief in het Scheldeland en Waasland. Meer info: Lou Roelandt lou.roelandt@skynet.be

Vlaamse Werkgroep Bryologie en Lichenologie (VWBL)

De werkgroep heeft tot doel om de studie van de Bryologie en Lichenologie in Vlaanderen te bevorderen. Als voornaamste activiteit worden excursies in België en in het buitenland gehouden waarop de flora van de bryofyten (bladmossen, levermossen en hauwmossen) en van de lichenen (korstmossen) wordt geïnventariseerd en bestudeerd. Er worden ook determinatiedagen ingericht.

Meer info en nieuwtjes lees je op <http://www.vwbl.org/>

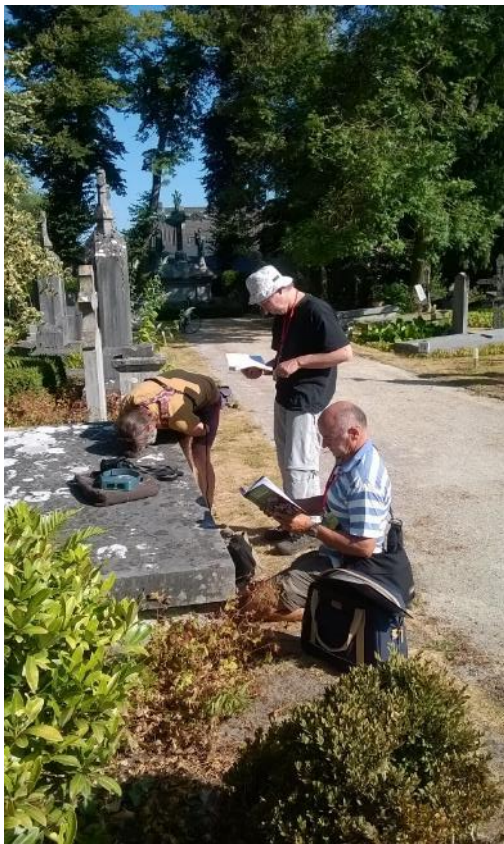
VWBL - Werkgroep Bryologie en Lichenologie

<https://www.mossenkorstmossen.be/>

Lichenologische excursie van de WBL op 14/07/2018 naar het kerkhof van Brugge

Daniel De Wit en Dries Van den Broeck

In het tijdschrift van de Werkgroep Bryologie en Lichenologie, *Muscillillanea* (nr. 30, 2011) is het kerkhof van Brugge (Kleine Kerkhofstraat 60) (IFBL C2.32) uitgeroepen tot het lichenenrijkste en lichenologisch meest bezochte kerkhof van Vlaanderen. Het werd dan ook reeds geïnventariseerd in 1993, 1999, 2007 en 2009.

Met een Graftulbandje (*Sarcopyrenia gibba*), © R. Dingemans, in het bezit betonen de lichenologen Dries, Dirk en Hans hun volle eerbied, © D. De Wit, voor het meest soortenrijkste kerkhof van Vlaanderen.

Angèle De Bruyckere, onze gids, stond dus voor een aartsmoeilijke opgave om daaraan nog wat toe te voegen. Deze handschoen werd opgenomen met de steun van Jacqueline Poeck, Daniel Janssens, Dirk Vantorre, Ronald Dingemans (foto's), Hans De Blauwe, Daniel De Wit en tenslotte Dries Van den Broeck die na een lange periode van gedwongen afwezigheid onze schijf kwam volproppen met nieuwigheden. Missie geslaagd, we hebben de lijst laten aangroeien met twee nieuwigheden: Lichte citroenkorst (*Flavoplaca limonia*) en *Alyxoria demutata*. Proficiat aan Dries voor zijn inbreng.

Alyxoria demutata

© R.Dingemans

***Dirina massiliensis* – Kerkmuurkorst** © R.Dingemans

Een aantal hoofdbrekens hebben we opgelopen door *Circinaria hoffmaniana* die bevorderd is tot een volwaardige soort, *Lecania inundata* die eveneens zoals de vorige soort vrij algemeen voorkomt maar weinig genoteerd wordt wegens niet kennen en *Alyxoria demutata* die geacht wordt zeer zeldzaam te zijn (maar vermoedelijk eerder veel over het hoofd gezien). Voegen we daar nog *Collema fuscovirens*, *Placynthium nigrum*, *Botryolepraria lesdainii* en *Leproplaca chrysodeta* aan toe en we hebben een rij ongewone schoonheden die onze uitstap waard gemaakt hebben. Met tropische temperaturen maar verfrist door de gulle uitdeling van fris water door Angèle.

Toelichting ter onderscheid volgens Smith *et al.* 2009.

	<i>Circinaria calcarea</i>	<i>C. contorta</i>	<i>C. hoffmaniana</i>
areolen	aaneengesloten tot aan de rand, uitgerokken	eerder los van elkaar, zeker aan de rand, rond	aaneengesloten tot aan de rand
thalluskleur	krijtwit niet groenig	grijswit (nat groenig)	bruinig grijs
prothallus	duidelijke rand met stralende barsten	zeer dunne rand	rand zonder stralende barsten

Planten, mossen- en lichenenwerkgroep Schijnvallei

<http://schijnvallei.be/werkgroepen/planten-en-zwammenwerkgroep>

Schupleer percelen 298a en 299 op 10-08-2018 IFBL c5 34 22

Terrein: het gebied tussen Nete en Aa, een moerasbos te noemen, ook overstromingsgebied.

Deelnemers: sporadische deelnemers en Karl Hellemans.

Opmerkingen: de hittegolf was wat voorbij en er waren regen, storm en blikseminslagen geweest. Een paar populieren vielen met hun kruin op het pad langs de Aa, anderen lagen over de Aa (Foto 1). We hadden 35 minuten nodig om aan deze laatste percelen te komen, een echt hindernissenparcours!

Foto 1: wat natuurgeweld!

Op de afgefallen populierentakken die soms wel aardig dik waren, hadden heel wat lichenen uit de hogere regionen zich gevestigd (foto 2). Het is altijd leuk om Schoorsteentje (*Anisomeridium polypori*, foto 3) te vinden. De schoorsteentjes (peritheciën) die witte rook (pycnosporen) geven zijn niet altijd in het veld goed te zien maar onder bino x 30 zijn ze wel merkbaar. Bosschildmos (*Flavoparmelia caperata*, foto 4) had wel opvallend grote eind-lobben. Verrassend dat we voor de tweede maal baardmos (*Usnea*) vonden. Eerst dachten we dat het Eikenmos (*Evernia prunastri*) was, maar bij nadere toezien, meenden we er Bleek baardmos (*Usnea hirta*, foto 5 en 6) van te kunnen maken (rechtopstaande takken met scherpe isidiën en geen sorediën). Dit moet echter nog bevestigd worden. Wat ook al eens gebeurt is dat er op stukjes van lichenen die we meenemen nog anderen te vinden zijn. Zo ontdekten we nog Dun schaduwmos (*Hyperphyscia adglutinata*) en Kleine schotelkorst (*Lecanora hagenii*, foto 7). Van deze laatste keken we ook de sporen na want op populier is er een mogelijkheid *Lecanora sambuci* (vlierschotelkorst) te vinden, die echter wel 16 sporen in een ascus heeft. We voegen hier ook nog een opname bij van Vals dooiermos (*Candelaria concolor*, foto 8) die we steeds meer vinden! Op de terugweg konden we wel door een kruin van een omgevallen populier een weg banen, maar dit vergde wel wat lenigheid! Een hele belevenis op alle vlakken!

Foto 2: lichenen op een zware populierentak!

	Schupleer 298a en 299	c5 34 22	10/08/2018		
	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Substraat	Herb	Zz - RL
1	<i>Arthonia spadicea</i>	Inktspatkorst	populier		a TNB
2	<i>Candelaria concolor</i>	Vals dooiermos	tak	KH1470	a TNB
3	<i>Candelariella reflexa</i>	Poedergeelkorst	tak		a TNB
4	<i>Flavoparmelia caperata</i>	Bosschildmos	populier		a TNB
5	<i>Hyperphyscia adglutinata</i>	Dun schaduwmos	populier		a TNB
6	<i>Lecanora carpinea</i>	Melige schotelkorst	tak		a TNB
7	<i>Lecanora chlorotera</i>	Witte schotelkorst	tak		a TNB
8	<i>Lecanora hagenii</i>	Kleine schotelkorst	tak	KH1468	a TNB
9	<i>Lecidella elaeochroma</i>	Gewoon purperschaaltje	tak		a TNB
10	<i>Lepraria incana</i>	Gewone poederkorst	populier		a TNB
11	<i>Parmelia sulcata</i>	Gewoon schildmos	tak		a TNB
12	<i>Parmotrema perlatum</i>	Groot schildmos	populier		a TNB
13	<i>Physcia adscendens</i>	Kapjesvingermos	tak		a TNB
14	<i>Physcia tenella</i>	Heksenvingermos	tak		a TNB
15	<i>Polycauliona polycarpa</i>	Klein dooiermos	tak		a TNB
16	<i>Punctelia borrieri</i>	Witstippelschildmos	tak	KH1470	a TNB
17	<i>Punctelia jeckeri</i>	Rijpschildmos	tak		a TNB
18	<i>Punctelia subrudecta</i>	Gestippeld schildmos	tak	KH1470	a TNB
19	<i>Ramalina farinacea</i>	Melig takmos	populier		a TNB
20	<i>Usnea sp.</i>	Baardmos soort	tak	KH1469	0
21	<i>Xanthoria parietina</i>	Groot dooiermos	tak		a TNB

Zeldzaamheidsklassen	Nederlandse normen	nieuwe normen van 2011
zzz = uiterst zeldzaam	zz = zeer zeldzaam	z = zeldzaam
aaa = heel algemeen	aa = zeer algemeen	a = algemeen
0 = uitgestorven		
p = parasiet (geen zz)		
Rode Lijst-categorieën	OG=onvoldoende gegevens	OV-1 onregelmatige voortplanter
VN=Verdwenen in Nederland	EB = ernstig bedreigd	BE = bedreigd
KW = kwetsbaar	GE = gevoelig	TNB= thans niet bedreigd

Foto 3: rechts van de rode puntjes een 'rookkolom' te ontwaren! De uittredende pycnosporen.

Foto 4: de prachtig grote eindlobben van deze *Flavoparmelia caperata* (bosschildmos)

Foto 6: Onderaan de voet van deze *Usnea*.

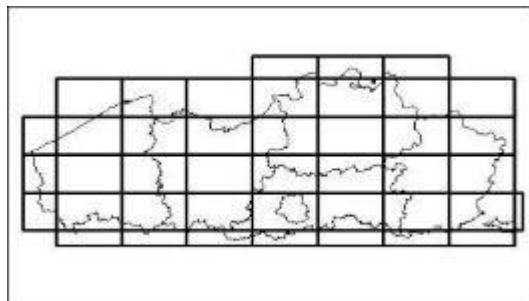

Foto 7: *Lecanora hagenii* (kleine schotelkorst) bij toeval meegenomen, hier wel vergroot tot iets meer dan x 30!

Foto 8: Vals dooiermos (*Candelaria concolor*) iets meer dan 30 x!
Nu veel voorkomend.

PLANTEN

Plantenwerking Natuurpunt

In het Vlaamse land zijn tientallen plantenwerkgroepen actief binnen Natuurpunt.

Zij organiseren jaarlijks talrijke excursies voor beginners tot gevorderden.

Veel plantenwerkgroepen gaan op "streeptocht". "Strepen" is inventariseren op kilometerschaal (via het 'IFBL-raster') met behulp van een streeplijst. De gegevens van deze streeptochten kunnen gebruikt worden in het kader van atlasprojecten.

Daarnaast spitsen de meeste werkgroepen zich toe op de studie en inventarisatie van natuurgebieden. Een aantal werkgroepen doen zelfs aan vegetatiekunde door vegetatie-opnames te maken van percelen (met de schaal van Tansley) en/of van permanente proefvlakken (met de schaal van Braun-Blanquet). Iedereen kan zich bij een werkgroep aansluiten om deel te nemen en bij te leren.

Plantenwerkgroepen

Floristisch Onderzoek voor Natuurbehoud

<http://www.natuurpuntantwerpenstad.be/fon/>

Erik.Molenaar@skynet.be Fon-o-foon 0474/35.53.69

Nationale Werkgroep Botanie

André Van den Bergh

tel. 052/35.05.18

GSM 0472/68.83.35

<https://plantenwerkgroep.wordpress.com/lokale-plantenwerkgroepen/nationale-werkgroep-botanie/andrevandenbergh@yahoo.com>

NWB

Regionale plantenwerkgroepen

Plantenwerkgroep Duinvlootje
Plantenwerkgroep Zuid-West-Vlaanderen
Plantenwerkgroep Meetjesland
Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus
Plantenwerkgroep Allium-Denderstreek
Plantenwerkgroep Zuid-West-Brabant
Plantenwerkgroep Oost-Brabant
Plantenwerkgroep Thalictrum
Ecologische werkgroep Meanderland
Plantenwerkgroep Genk
Plantenwerkgroep Noord-Limburg *De slobkousjes*

Hesbania – Haspengauwse plantenwerkgroep
Plantenwerkgroep Voeren
Limburgse plantenwerkgroep

Lokale plantenwerkgroepen

Plantenwerkgroep Westland
Plantenwerkgroep Markvallei
Plantenwerkgroep Gent
Plantenwerkgroep Scheldeland
Plantenwerkgroep Naturelaar – 's Heerenbosch
Plantenwerkgroep Klein-Brabant
Plantenwerkgroep Wielewaal (regio Lier)
Plantenwerkgroep Holsbeek
Plantenwerkgroep Schijnvallei
Plantenwerkgroep Landschap De Liereman

Plantenwerkgroep Antwerpen Stad
NP Hasselt – Zonhoven SAP-clubje
Plantenwerkgroep Oude Spoorweg
Plantenwerkgroep Natuurpunt Lanaken
Plantenwerkgroep Haacht
Bramenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus
Plantenwerkgroep Antwerpen Noord
Plantenwerkgroep Zuidrand Antwerpen

Plantenwerkgroep Gent

Verslag streeptocht 19/06 Merelbeekse meersen-Kerkhoek, hok D3-32-42

Annick Verstraete

Meer is soms minder. We waren met veel meer zoekers, deden een langere afstand en besteedden meer tijd maar we hebben minder gevonden dan vorige keren. 177 soorten is niet slecht maar doordat het grootste deel van het hok in vrijwel uniform biotoop lag, was in totaliteit de biodiversiteit lager.

Scheldemeersen met een grote vleug landbouwactiviteit onder de vorm van weiland en hooiland bezochten we deze keer. Het viel ons meteen op hoeveel Gewone bermzegge in de berm aan de brug stond. Struinend langs de weiden vonden we de gebruikelijke planten. De verruigde grachten stonden hoofdzakelijk vol met Liesgras. Enkel hier en daar zag je een pluk Moerasspirea of Echte valeriaan erboven uitsteken. Je moest al goed zoeken om Moeraswalstro te vinden.

Een hoogstwaarschijnlijk ingezaaid stuk bracht wat fraaiers op onze weg. Naast de mooie margrietten stonden ook Beemdkroon, Muskuskaasjeskruid, Geel walstro en Korenbloem te lokken. We bekeken ook even de hydathoden bij de Harde basterdwederik. Hydathoden kan je ook waterporiën of waterstomata noemen. Ze zitten meestal aan de bladpunten of aan de tanden op de bladrand. Planten kunnen via deze kleine gaatjes overtollig water afgeven als hun verdamping via de bladeren kleiner is dan hun wateropname via de wortels. Dat gebeurt als de luchtvochtigheid hoog is. Met een loepje zie je ze als een soort doorzichtige bolletjes. De Harde basterdwederik heeft er zo drie aan de top van het blad.

Via de Tijarm met zeer veel Reuzenbalsemien en hier en daar de bloeiwijzen van Grote engelwortel die er boven torenden, bereikten we terug het beginpunt dat zo eindpunt werd net zoals deze punt.

Verslag streeptocht 26/06: Koppelingsgebied Desteldonk-Noord, hok C3-53-22

Willy Desmettre

Het koppelingsgebied werd 6 jaar geleden aangelegd als een 10 ha grote bufferzone tussen het dorp Desteldonk en het noordelijke industriegebied. Het bestaat enerzijds uit een natuurcompensatiezone die ingericht werd als moeraszone en anderzijds uit een verhoogde beplante bosberm. Met het mooie weer daagden er 9 plantenliefhebbers op om dat veraf gelegen hok beter te leren kennen.

We startten langs het fietspad in de Rechtstraat. Met Klein liefdesgras, Ruwe kransnaalbaar, Hertshoornweegbree, Rechte ganzerik, Zandhoornbloem en Bleekgele droogbloem konden we al direct enkele mooie vondsten noteren.

In de grachten langs de Koemeerstraat waren het vooral de cypergrassen, die onze aandacht trokken. In het begin van de straat sierde het Bleek cypergras de gracht. Verderop in de buurt van het koppelingsgebied was dat het Rood cypergras.

Terwijl de dames in de groep gefascineerd waren door de vlucht van een ooievaar, trokken we het moerasgebied in, waar we tussen de vele Grote lisdodde, Gewone waterbies, Ruwe bies en Hoge cyperzegge zagen. Overall in het gebied troffen we Grote ratelaar aan. Blijkbaar is deze ooit samen met Kleine pimpernel, Korenbloem en Margriet op een plaats in het gebied ingezaaid, maar terwijl er van deze soorten alleen lokaal nog enkele exemplaren terug te vinden zijn, heeft de ratelaar zich blijkbaar over het ganse gebied verspreid.

Om de avond af te ronden trokken we naar het industrieterrein, waar we in de zanderige berm in de Korte Mate nog verschillende planten konden aanstrepen die we slechts zelden zien op onze Gentse streeptochten. We zagen er onder andere 4 soorten teunisbloem, Driëbloemige nachtschade, Valse ridderspoor, Kromhals, Hazenpootje, Duizendguldenkruid en Wilde reseda. Met een totaal van 213 aangestreepte planten konden we dan ook spreken van een zeer geslaagde avond.

Valse ridderspoor © Claude Grandsart

Rood cypergras © Claude Grandsart

Kromhals © Claude Grandsart

Bleek cypergras © Claude Grandsart

Verslag streeptocht 12/07: Wondelgem – Ter Durmenpark, hok C3-52-34

Annick Verstraete

De Lange velden in Wondelgem springen al eens in het oog als je de vogelwaarnemingen in de gaten houdt. Soms zit er een Pestvogel, een Appelvink, een Buidelmees of een Orpheus-spotvogel. Ik dacht dat daar misschien ook al iets te beleven viel voor de plantenwerkgroep en plande een bezoek in op 12 juli.

De Stad Gent doopte de Lange Velden om in "Ter Durmenpark". Op termijn zal blijken welke naam het haalt. De werken in het park en in de buurt werden geen spelbreker maar dat het lange tijd zo droog zou blijven, hadden we niet in de hand. Soms krijgen we een goede oefening in vegetatieve kenmerken als het weer lang koud blijft; nu was het een oefening in het herkennen van bruine, kroezelige, knisperige kenmerken. Zelfs bij de bloeiende hennepnetel konden we geen onderscheid maken tussen de Gespleten of de Gewone want zijn lip was opgekruld. Gelukkig bleven 158 planten nog wel herkenbaar. Kleine pimpernel en Bonte wikke trokken de aandacht. De mini-Zomprussen deden ons wat twifelen. We hadden net als in Desteldonk een Rechte ganzerik. In de gracht/beek stonden meters Grote egelskop in bloei en ook nog frisse groene Waterzuring. Als het weer zo blijft is van dat frisse groene weldra ook geen sprake meer. Maar laat ons niet klagen nu het eens vakantie-in-eigen-land-weer is. La douce Belgique met een Pastiske.

Verslag streeptocht 26/07: Sint-Denijs-Westrem – Poortakker, hok D3-22-31

Willy Desmetre

Het was warm! Blijkbaar had de hitte velen afgeschrikt, en er waren slechts 6 plantenliefhebbers komen opdagen voor deze streeptocht. Joost was de streper van dienst.

De dorre wegkanten in de buurt van de autokeuring boden niet direct een gunstig vooruitzicht, maar toch konden we er Straatliefdegras, Reigersbek, Korrelganzenvoet en Kleine majer herkennen. Toen

de wegkant iets verder toch wat groener werd, vonden we een lathyrus die ons op het eerste zicht niet zo bekend voorkwam. Aan de hand van de breed gevleugelde stengel, de bloemtrossen met slechts 1 tot 3 bloemen met een roodpaarse vlag en bleekblauwe zwaarden, en de vruchten met stijve, op knobbeltjes geplaatste haren, konden we deze als de Ruige lathyrus determineren.

In het gebied waren er gelukkig ook enkel grachten en waterplassen, waar we enkele waterplanten als Moerasandoorn, Grote lisdodde en Grote waterweegbree zagen. In de gracht onder de loop van Flanders Expo trokken vele witte bloempjes onze aandacht. Toen we deze nader gingen bekijken, zagen we dat deze niet overeen kwamen met de andere witte bloempjes die we regelmatig in onze streek in de grachten vinden. De vijftallige bloemen stonden in eindingse trossen, met een witte bloemkroon die ongeveer dubbel zo lang was als de kelk. De plant was kaal en de bladeren waren omgekeerd eirond en gaafrandig. We stonden voor een raadsel, en uiteindelijk was het Joost die op het idee kwam dat het wel eens Waterpunge zou kunnen zijn. En inderdaad, de gevonden planten kwamen volledig overeen met de beschrijvingen in de diverse flora's.

Langs de wegkanten vonden we onder andere nog Aarmunt, Wouw, Klein vogelpootje en Vijfdelig kaasjeskruid. Deze laatste onderscheidt zich van het Muskuskaasjeskruid door de bredere bijkelbladen, de kale deelvruchtjes en de sterharen op de bloemstelen.

Door de droogte hebben we vele van de gebruikelijke planten niet kunnen aanstrepen en kwamen we slechts tot een 135-tal streepjes, maar door enkele mooie vondsten als de Ruige lathyrus en de Waterpunge konden we de avond toch tevreden afsluiten.

Verslag streeptocht 07/08: Melle – Dorp en Scheldevallei, hok D3-34-13

Willy Desmettre

We hebben dit jaar blijkbaar de warmste dagen uitgezocht om onze streeptochten te houden. Ondanks de hitte en de onweersdreiging waren er toch 8 geestdriftige plantenliefhebbers komen opdagen. We begonnen onze streeptocht op het kerkhof van Melle. Daar vonden we de te verwachten planten als Muurvaren en Muurleeuwenbek en ook enkel verwilderde tuinplanten als Goudsbloem en Driekleurig viooltje. Het was echter vooral de Straatwolfsmelk (*Euphorbia maculata*) die onze aandacht trok. Met zijn liggende, kort behaarde stengels en zijn blaadjes met een opvallende donkere vlek, was deze massaal op alle paden van de begraafplaats te vinden.

Daarna daalden we af naar de Schelde, waar we onder andere Blauwe waterereprijs, Blaartrekkende boterbloem, Wolfspoot, Moeraskers en Grote kattenstaart konden zien. In de graskant zagen we naast een massale hoeveelheid Witte vetmuur, ook Driebladvetmuur, waarbij alle bladen in kransen van drie op de stengel staan. Onder de brug trok de Bleekgele droogbloem onze aandacht en langs het water zagen we er tussen de vele Reuzenbalsemien, Echte valeriaan en Grote engelwortel. Wat verder werd er ook Veldlathyrus, Moerasandoorn en Wilde kamperfoelie gezien. Toen de Scheldekant veranderd was in één grote haag met Japanse duizendknoop, gingen we via een zijweg terug richting dorp, waar op de parkeerplaatsen voor de appartementen zowel Klein liefdegras als Straatliefdegras te bewonderen waren. Aan de achterkant van de kerk zagen we bij enkele oude graven nog zaailingen van verschillende bomen, waaronder de Paardenkastanje.

We trokken daarna over de brug naar de andere kant van de Schelde. Aan de brug zagen we Avondkoekoeksbloem en Adelaarsvaren, maar ook zeer veel Doornappel. Verderop was er naast Groot hoefblad ook Grote kaardenbol te zien. Toen we de Scheldekant afdaalden tot aan de kijkwand aan de vijver in het Kalverbos, troffen we daar onder andere Heggendoornzaad en Kleine kaardenbol aan.

Om de avond af te sluiten gingen we ook nog eens kijken aan de andere kant van de brug richting Wetteren, waar we nog Rimpelroos en Bosrank aan onze lijst konden toevoegen. Enkele merkwaardige lange takken met een blauwe was en met tegenoverstaande bladeren, waarbij vooral het topblad drielobbig was, stelden ons bij het invallen van de duisternis nog voor een raadsel. Niemand wist direct een antwoord, maar blijkbaar brachten enkele uurtjes slaap toch raad, en kwamen we er 's anderdaags met 3 personen op uit dat het om jonge scheuten van de vederesdoorn (*Acer negundo*) ging.

We konden de avond zeker tevreden afsluiten: de onweershaarden hadden Melle links laten liggen, en we hadden heel wat moois gezien en uiteindelijk 196 planten aangestreept.

Nationale Werkgroep Botanie

Het Cotthembos te Sint-Lievens-Houtem op 7 april

Gids Erwin Declercq mocht het nieuw plantenseizoen openen met 19 deelnemers, die zowel uit de lokale afdeling als van de Nationale Werkgroep Botanie kwamen. Het was immers een planteninventarisatie in samenwerking met de plaatselijke Natuurpuntafdeling. De weergoden hadden voor een zonnige lentedag gezorgd maar de flora was nog in winterstemming en vertoonde zich eerder schuchter, zodat Eenbes en Paarse schubwortel niet werden opgemerkt. In het Cotthembos konden niettemin de te verwachten voorjaarssoorten gestreept worden: Muskuskruid, Daslook, Bosanemoon, Gevlekte aronskelk, Hondsdraf, Speenkruid, Wilde hyacint, Gewone salomonszegel, Sneeuwkllokje, Geel nagelkruid, Gele dovenetel en Bosbingelkruid. Op de natte gedeelten werd dit gamma nog aangevuld met Slanke sleutelbloem, Dotterbloem, Pinksterbloem, Reuzenpaardenstaart en Verspreidbladig goudveil. Op de akkers werd nog Kleine leeuwenklauw gedetermineerd en tussen de steenslag van een oprit groeide Vreemde ereprijs. Tijdens de middagpauze werden we verwend op de binnenkoer van Erwin's woning met koffie, frisdrank en zelfs een lekker streekbier. Hartelijk dank voor deze hartelijke ontvangst!!

De Biezebroeken te Moorsel (Aalst) op 21 april

In en om de Zwartstraat te Moorsel (Aalst) was het voor iedereen even zoeken om een parkeerplaats voor de wagen te vinden, maar gaandeweg dikte het deelnemersveld rond onze gids en streper Paul Van den Brecht aan tot 27. Het was vandaag een plantenexcursie in samenwerking met de lokale plantenwerkgroep Allium uit de Denderstreek, zodat botanisten uit beide werkgroepen aanwezig waren. De kern van het hok was de Monnikenhofbosbeek met aanpalende weilanden en bossen. Door de subtropische warmte van de voorbije week was de lenteflora vrij snel geëvolueerd naar de vroege zomerbloeiers. Toch konden we in de ondergroei van de bosgebieden nog de te verwachten soorten determineren: Muskuskruid, Bosanemoon, Gevlekte aronskelk, Daslook, Bosbingelkruid, Gewone salomonszegel en Wilde hyacint. Ook het talrijk voorkomen van Boskortsteel viel op. Op de nattere stukken van het bos en aan de bosranden vonden we Slanke sleutelbloem, Kruiwend zenegroen, Dotterbloem, Reuzenzwenkgras, Reuzenpaardenstaart, Pinksterbloem en Egelboterbloem. De determinatie van Bleeksporig bosviooltje klopte ditmaal volledig volgens het boekje. In een vochtig weiland groeiden Echte koekoeksbloemen en op de nog kale akkers troffen we zowel Grote als Kleine leeuwenklauw aan. De Carex-familie was vertegenwoordigd met Moeraszegge, Valse voszegge, Boszegge, Ruige en Ijle zegge. Paul kon de streeplijst afsluiten met 214 taxa.

Verslag excursie Lobbes op 5 mei

Luc Allemeersch

Op deze zonovergoten dag waren er 19 aanwezigen voor een km-hok (H4-13-42) nabij Lobbes in de Sambervallei. We startten op het jaagpad langs de Sambre. De rijke flora tussen jaagpad en rivier bevatte o.m. Kleine kaardenbol en Knolsteenbreek. Op plaatsen zonder veel humus stonden zowel Gewone veldsla als Gegroefde veldsla in vrucht. Op nattere stroken troffen we o.a. Holpijp en Bittere veldkers.

Op de zonnige, beboste hellingen was Boshyacint massaal aanwezig maar net uitgebloeid. Volop in bloei waren Hulst en Tweestijlige meidoorn. Een verrassing was de aanwezigheid van een andere struik: Palmboompje (beter gekend als Buxus). 's Namiddags vertelde de kampbeheerder dat dit een natuurlijke standplaats is, helemaal aan de noordwestelijke rand van zijn areaal.

Op en onder de verlaten spoorlijn waren reeds heel wat bosplanten, die deze gekoloniseerd hadden, met o.a. varens zoals *Polystichum aculeatum* (stijve naaldvaren), *Polypodium vulgare* (eikvaren) en *Asplenium scolopendrium* (tongvaren).

De kampbeheerder en ex-molenbewoner gaf ons de toelating rond te snuffelen op zijn domein. Op een weide met steile kantjes vonden we niet alleen *Luzula campestris* (gewone veldbies) maar ook *Luzula multiflora* (veelbloemige veldbies) en *Hieracium lactucella* (spits havikskruid).

Om een zonneslag te vermijden begonnen we dan maar aan een viooltje te twijfelen: het bleek toch *Viola odorata* (maarts viooltje) te zijn. Nabij de grote vierkantshoeve ontdekten we verder nog forse exemplaren van *Leonurus cardiaca* (hartgespan).

In totaal vonden we begin mei 257 taxa in een sterk natuurlijke omgeving met niet te veel 'rommelsoorten'.

De Molenbeek en Bollebeekvliet te Walfergem (Asse)

Op 2 juni was Frans Roggeman onze gids voor een avontuurlijke excursie langs de beide beken met aanpalende bossen en graslanden. Met 19 deelnemers trok Frans naar de parking aan het Wolfrotkasteel, waar we wegens een activiteit niet mochten parkeren en moesten uitwijken naar de woonwijk aan het kerkhof. In de zeer natte weilanden konden we duidelijk het onderscheid maken tussen Scherpe zegge en Moeraszegge. Ook Bosbies, Beemdlangbloem en Tweerijige zegge werden gedetermineerd. In het bos langs de Molenbeek was het moeilijk stappen omwille van de afgevallen takken en de hoge begroeiing. Toch konden speurneuzen heel wat planten ontdekken: Gevleugeld helmkruid, Kleine watereppe, Groot moerasscherm, Dotterbloem, Slanke sleutelbloem, Bosanemoon, Moerasstrepzaad, Muskuskruid, Tongvaren, Bittere veldkers, Ijle zegge en Hangende zegge, Bosgierstgras en Reuzenzwenkgras. In de Bollebeekvallei naast het Wolfrotkasteel kwam grotendeels dezelfde flora aan bod met massaal voorkomen van Hangende zegge. Aan de bosrand werd maretak opgemerkt en in de wegbermen werd nog Ronde ooievaarsbek, Wilde haver en Vreemde ereprijs op naam gebracht. Aan een stortplaats van bouwafval vonden we nog Kleine leeuwenbek, Stippel-ganzenvoet, Grote zandkool, Grote kaardenbol, Bermooievaarsbek, Smalle rolklaver, Echt bitterkruid, Liggende klaver en Koningskaars. Wat verder ontstond een grote discussie over Moeraskers en Akkerkers, maar bij het vinden van beide soorten waren de verschillen duidelijk. Op het einde passeerden we het kerkhof van Walfergem met in een talud aan de ingang heel wat Kleine leeuwentand en op het kerkhof zelf werden we herinnerd aan het tragisch ongeval met een vrachtwagen waarbij een groot aantal kinderen het leven lieten. De eerste streeplijst was goed voor 230 soorten en de tweede voor een onvolledig hok 151 soorten.

Verslag plantentocht Zundert (Nederland) Lange Gooren en Krochten 16 juni

Om de leuke contacten tussen de Nederlandse plantenstudiegroep en de NWB te onderhouden, is er afgesproken om afwisselend aan de ene en de andere kant van de grens jaarlijks samen op excursie te gaan. Op 16 juni waren we uitgenodigd in de Gooren en Krochten in Zundert. Even op de kaart gekeken: een hok met tal van boomkwekerijen. De verwachtingen waren niet al te hooggespannen...tot op de dag zelf! Als inleiding gaf Petra een historisch en geologisch overzicht over de streek, waaruit bleek dat de natuurgebieden die we vandaag zouden bezoeken slechts een fragmentje zijn van een onmetelijk uitgestrekt heide- en veengebied. We startten op een dekzandrug met loof- en naaldhout en een ondergroei van Bochtige smele, om dan een zandig akkertje te bereiken. Daar gingen we door de knieën voor Dwergviltkruid, Grondster en Slofhak. Wat verder bereikten we een pareltje van een hoogveengebied met Gagel, Veenpluis, Kleine en Ronde zonnedauw, Witte en Bruine snavelbies, Kleine veenbes, Lavendelheide, Knol- en Trekrus en Waternavel. Op een droger deel daarvan haalden zij die het gehoord hadden (Mark moest terug naar de auto stappen) de picknick boven. We werden muzikaal bijgestaan door Boompieper, Grote lijster, Bosrietzanger en Fitis. We liepen van grenspaal naar grenspaal met naast ons een beek met onder andere Melkeppe, Waterzuring, *Salix x charrieri* (mogelijke hybride tussen Rossige en Geoorde wilg) en Grote egelskop. Zo bereikten we een grote weide waarvan vier jaar geleden de bovenste 50 cm afgegraven was. In die tijd was dit natuur-

ontwikkelingsproject uitgegroeid tot een pareltje, waar elke botanist duimen en vingers van aflinkt. Alleen de mensen zonder laarzen hadden het er wat moeilijker mee en moesten de natste zones vermijden. Plaatselijk vormden het Teer guichelheil er bloementapijtjes en staken Echte koekoeksbloem en Moeraskartelblad boven de Egelboterbloemen uit. Ook Rietorchis was er present. Minder opvallend waren Waterpostelein, Vlottende bies, Veelbloemige waterbies, Pilvaren, Moerashertshooi, Schildereprijs, Stijve moerasweegbree, Geoorde wilg en Veelbloemige veldbies ssp. *congesta*. Terecht dat er veel aandacht uitging naar het diverse aanbod aan zegges met Zwarte-, Blonde-, Blauwe-, Zeegroene-, Geelgroene en de Draadzegge die zich al mooi uitgebreid had. De gevonden Agrostissen waren afwijkend van de ons bekende soorten; het bleek Moerasstruisgras te zijn. Jammer dat er ook een exotenverhaal bij hoorde met een poeltje dat vol stond met de Australische watercrassula, in ons land gebracht door vijvercentra en die nu de mooiste natuurgebieden bedreigt. Ook vonden we honderden zaailingen van de Zwarte balsempopulier (*P. trichocarpa*) en werd er *Populus balsamifera* en *Salix babylonica* var. 'Pekinensis' Tortuosa gedetermineerd. Op de terugtocht kon Petra ons reeds het uitzonderlijk schitterende resultaat van dit stukje van het kwartierhok meedelen: 230 soorten, waarvan 34 zeldzame en 9 superzeldzame. Hartelijk dank aan Petra, Fiona, Hans en Wim om ons te laten kennismaken met dit unieke natuurgebied aan de andere kant van de grens. Verslag René Maes

Excursie Nationale Werkgroep Botanie op 28 juli te Nerm

Pas terug van onze botanische week in Davos waar we temperaturen van 2°C en regen doorstonden, waren er nu toch negen deelnemers die de 30°C wilden trotseren. Onze flexibiliteit werd nog meer op de proef gesteld want vele taxa waren door de heersende hittegolf verdord of werden vroegtijdig gemaaid. Toch werden in het km-hok e5-46-43, nog een totaal van 200 soorten gedetermineerd waaronder de Klavervreter. We vingden aan in de holle wegen van de plaats met het toponiem 'Aalst' waar een verdroogd tapijt Vogelwikke verkeerdelijk aanzien werd als een Warkruid. De eerste symptomen van een zonnslag lieten zich gelden! We daalden af naar de 'Rosdel', een natuurgebied van Natuurpunt, met een Dotterbloemgrasland waar Moesdistel, Gewone smeewortel, Moerasspirea, Koninginnenkruid en onze Klavervreter genoteerd werden, een alluviaal essen-olmenbos waar ook een ree haar eten sprokkelde en een Glanshavergrasland met Knoopkruid en Zilverschoon waar de kalk dagzoomde. De namiddag werd op grotere hoogte doorgebracht, op de plaats 'Kop' genaamd, om een bosje van Natuurpunt te bekijken, en om nadien het mooiste stukje van de dag, namelijk het gebied 'Schoor' te ontdekken. Benevens enkele koeien voor extensieve begrazing en wat muggen waagden drie floristen zich in het 'gesloten' reservaat terwijl de rest schuilde onder de wilgen, tegen de hitte. Het betrof hier een soortenrijk grasland met rietland en wat struweelopslag. Lisdodde, Gele lis, Grote egelskop, Grote kattenstaart, Watermunt en Riet wezen op de enige plek, die dag, waar we moesten uitkijken om onze schoenen niet nat te maken. De terugweg naar de auto's is mits de smartphone en wat onrust vlot verlopen en zo konden we op weg naar een welverdiende verfrissing in Hoegaarden. Nerm, een gebied waar het mooi wandelen is, waar er in de wijde omgeving geen bewoning te zien is en waar tijdens onze verkenning, de paraplu van Andre tot parasol omgedoopt werd heeft ons zeker kunnen bekoren.

Verslag excursie Doornzele Dries + Koppelgebied 11 augustus Christine

Afspraakpunt: de kerk van Doornzele, mooi tussen de twee te inventariseren hokken in, gemakkelijk te vinden, goed bereikbaar en volop parkeerplaats... Ideaal dus, dachten we.

Een grote rommelmarkt gooide roet in het eten en er moest worden geïmproviseerd, elders geparkeerd en een stuk verder gestapt vóór we konden starten met strepen. Maar geen hindernis is te groot voor doorwinterde floristen en een gids die de streek kent als zijn broekzak! Met een beetje vertraging konden we beginnen.

In de voormiddag stond het koppelingsgebied op het programma, een groene buffer tussen de industriezone en de woonwijken van Doornzele. Het gebied is nog vrij jong, de natuur volop in

ontwikkeling. De aanhoudende droogte van de laatste maanden had zijn stempel gedrukt op de vegetatie. De planten in en aan de waterpartijen stonden er gelukkig nog fris bij. Algauw kwamen er heel wat streepjes op de lijst. Aan de waterkant vonden we Zwart, Veerdelig én Knikkend tandzaad, Grote waterweegbree, Bosbies en Blauw glidkruid. We waren blij verrast met Borstelbies, ook verrast maar minder blij met Watercrassula. Uit het water werden zowaar drie soorten *Elodea* gevist : Brede, Smalle en Sterrenkrooswaterpest. Ook Schedefonteinkruid en Veelwortelig kroos kwamen boven water. Er werd gefilosofeerd over geuren bij de vondst van de Welriekende ganzenvoet en we kwamen tot de conclusie dat deze *Chenopodium* 'wel riekend' maar niet 'welriekend' is (dixit Annie).

Na een picknick aan de voet van een windmolenpiloen, keerden we terug naar de stenen windgraanmolen van Doornzele voor de inventarisatie van de eeuwenoude Dries. Aangezien een deel van dit dorpsplein bezet was met brocante, trokken we de omliggende straatjes in op zoek naar planten. Hier had de flora heel wat meer geleden onder de droogte. Het was een uitdaging om al die uitgedroogde planten op naam te brengen. Maar het leverde enkele mooie vondsten op: Bleekgele droogbloem, Klein liefdegras, Straatliefdegras, Straatwolfsmelk, IJzerhard en Postelein. Aan de akkerranden vonden we Geelrode en Chinese naalbaar. De opmerkelijkste vondst was wel Argentijns vingergras, een Zuid-Amerikaanse nieuwkomer. Hoewel de plant lijkt op Glad vingergras, zijn er een aantal keypoints waarin deze twee soorten duidelijk verschillen. Pierre wist ons haarfijn te vertellen waar we moeten op letten en dus kunnen we in het vervolg uitkijken naar méér *Digitaria aequiglumis* in onze contreien.

Op een braakliggend stuk grond vonden we dan weer een bijzondere vorm van Zwarte nachtschade, met gele bessen: *Solanum nigrum* ssp. *nigrum* var. *nigrum* f. *chlorocarpum* (wauw, wat een naam).

Aandachtig speuren op de Dries zelf, leverde extra streepjes op: Kleine en Vertakte leeuwentand, Muizenoor, Hazenpootje, Vogelpootje, Akkerhoornbloem... In een greppel trok een mooie populatie Egelboterbloem de aandacht ; ook Grote Lisodde en Hazenzegge waren present. De excursie eindigde aan de oude molen, met een discussie over het zaden aantal van Grote kattenstaart (en onwaarschijnlijk maar waar: het kunnen er tot 3 miljoen zijn per plant).

Aantal taxa voormiddag: 149; namiddag: 169.

Aan iedereen die erbij was, bedankt voor de flexibiliteit, het meezoeken en de gezellige sfeer!

Ourthe en Amblèvevallei te Comblain-au-Pont

Andre

Ikzelf was vandaag gids en streper voor een plantenexcursie in de omgeving van het oud station van Comblain-au-Pont met 8 deelnemers. We bevonden ons al in het hok, zodat het oud perron, alsook de spoorwegomgeving als eerste aan de beurt kwamen. Voor een opvallende schermbloemige werden de boeken bovengehaald en na enige discussie werd Hertswortel gestreept. Wouw, Wilde reseda, Kleine leeuwenbek, Borstelkrans, Slangenkruid, Viltganzerik en Melige toorts vonden blijkbaar hun thuis langs de ijzeren weg. Ook Heggenrank, Hondstarwegras en Prachtklokje kregen een streepje. De oevers van Ourthe en Amblève werden grondig uitgekamd, wat dan ook heel wat soorten opleverde. In het water werd Grof hoornblad, Vlottende waterranonkel en Gele waterkers gedetermineerd en langs de waterkant werd Kleine kaardenbol opgemerkt. Verder groeiden er talrijke exemplaren van *Carex agasstachys*, een tuinvariant van hangende zegge die er zeer goed op lijkt en die André ons leerde kennen. Nico ontdekte langs de oever en op enkele eilandjes het talrijk voorkomen van Rijstgras. Langs de wegkanten en tussen de kasseien vonden we nog Stijf hardgras, Kaal breukkruid, Klein liefdegras en Straatliefdegras. Op de kalkrotsen langs de spoorweg was bijna alles verdord, maar toch konden we nog een aantal planten aan de lijst toevoegen: Wimperparelgras, Schubvaren, Rode spoorbloem, Witte engbloem en Gevinde kortsteel. André determineerde thuis nog *Festuca pallens* en *paniculata* en Nico bracht nog een *Oenothera* aanvulling met *Oenothera cambrica* var *cambrica*, wat door Filip Verloove bevestigd werd. Les Tartines, een kalksteenrotsengroep in het bos, zorgden voor een laatste steile klim met op enkele rotspunten Duifkruid, Blauwgras, Wilde peer en Weichselboom. Na een klim volgt gewoonlijk een afdaling en ditmaal was het een zeer steile door een ravijnbos, waar nog veel Tongvaren en Stijve naaldvaren voorkwamen. Ook Vingerzegge, Wilde judaspenning, Ruig klokje en Ruig hertshooi werden

nog genoteerd. Het was intussen bijna halfzes als de streeplijst met 325 taxa afgesloten werd. Het gedeelte langs de Roches Noires hebben we dan maar laten vallen.

Floristisch onderzoek voor natuurbehoud - FON

Excursieverslagen door Erik Molenaar

http://www.natuurpuntantwerpenstad.be/fon/2007web_ok/2018_fon_jaarverslag.htm

Vinger aan de pols in de Rode polder van Assenede

zaterdag 9 juni

Vooraf

Deze tocht is op de kalender gezet door Henk die er in 1984 – 85 intensief inventariseerde en er zijn thesis over schreef.

Het zal niemand verbazen dat de situatie er danig is veranderd. Natura 2000. Wij beperken ons tot de Rode polder ten noorden de Doornendijkstraat, gelegen in c3-13-31. Vandaag nemen deel: Henk Coudenys (streeplijst), Erik Molenaar (Obsmapp, verslag), Miel Wagemans (foto's), Nathalie De Somer, Annick Ludwig, Johan Peelman, Danny Minnebo, Christine Troch, Herwin Daniëls, Andre De Jonghe, Hedi Lecomte, Marc Detollenaere, Jan Baeteman, Bart Mortier en Pierre Van Vooren. Tegen de middag aan komt de zon op het toneel en wordt het drukkend warm.

Bespreking

Doornendijkstraat

We moeten een heel eind de straat volgen langs de Sint-Nicasiusdijk om de grens van het hok te bereiken. Uit de tuinen die bovenaan gelegen zijn verwilderen o.a. Roomse kervel, Tuin-kaasjeskruid en *Geranium x oxonianum*. Het zal wel een eeuwigheid geleden zijn dat hier nog schap op graasde, want de verruiging is er verschrikkelijk en de populieren zijn van die snelgroeiende types met enorme bladeren. Voorts vermelden we Ierse klimop, Bonte dovenetel en verwilderde Oosterse kornoelje in een zee van bramen. Onderaan kunnen we nog sporen van de vroegere flora terug vinden, met vooral Dolle kervel, Robertskruid, Wilde kamperfoelie, Gewone agrimonie, Glad walstro, Hondsdraf en Gewone ereprijs. Er staat ook Donderkruid en Zeekweek, met de lange haren op één zijde van de bladschede. Een doodkalm duo van Hoornaarvlinders (copula) trekt geruime tijd onze belangstelling. Dan gaan we de polder in.

Trosraaigras (x Festulolium) met ongewimperde oortjes en tongetje

Rode polder

De graslanden zijn recent gehooïd. Alleen de greppels en enkele lager gelegen stukken zijn onverstoord. Het vraagstuk van x *Festulolium* wordt pas duidelijk opgelost als we Trosraaigras definiëren aan de ongewimperde oortjes (van Beemdlangbloem enerzijds) en de ongenaalde kafjes in een pluim met slechts onderaan langgesteelde en vertakte aartjes (van Engels raaigras). In de gescheurde klei groeien als steeds Fioringras en Geknikte vossenstaart door elkaar. De dieper geribbelde bladschijf hoort bij de Vossenstaart. In bloei is het natuurlijk eenvoudig. Het zilt karakter is hier alvast sterk afgenomen. Rode erprijs staat in bloei, samen met Ruwe bies, Heen, Pijptorkruid, Watertorkruid, Gewone waterbies en Moeraswalstro. Een fraai aspect is de aanwezigheid van Lidsteng en Getand vlotgras tussen de ruige stukken Mannagras.

In een kleine poel (omgeven door bloeiende Rode waterererijs, Waterpunge en Slanke waterkers) ontdekken we een massavegetatie van *Zannichellia* in vrucht. De soort kent echter drie ondersoorten, waarvan er zeker Gesteelde en Zittende door elkaar aanwezig zijn en vermoedelijk kruisen. We noteren er drie Kroossoorten: Dwerg, Klein en Bultkroos. Hier groeit ook een steriel Sterrenkroos met een zeer kleine rozet. Ook geen landvormen in vrucht te vinden.

Berkenbroek op oud trilveen

Hierna neemt Henk ons mee in het trilveen dat thans sterk verruïgd is. Het is begroeid met een jong en reeds deels afgestorven Berkenbroekbos waarin o.a. Zwarte zegge, Hennegras, Pluimzegge, Oeverzegge, Riet en Kleine lisdodde aanwezig zijn. Aan de rand van het open water treffen we al snel een populatie Moerasvaren aan, vergezeld van Smalle stekelvaren welke ons aanvankelijk bij de neus neemt met zijn achterwaarts gerichte onderste deelbladen. Het gaat inderdaad niet om Kamvaren, waarvan de fertiele bladeren eveneens fel opgericht zijn om eventuele watervloed te ontwijken. De blaadjes van Kamvaren zijn nauwelijks getand, wat hier zeker niet het geval is. Er staat ook een populatie Reuzenlisdodde, tweemaal zo hoog als de ouders Grote en Kleine. In de Rode Geule zien we geen waterplanten.

Bultkroos met detail van de buikige onderzijde

De hitte blijft tussen de struiken hangen en honderden insecten aanzien ons als prooi. We gaan nog een stuk door het moerasbos, maar van de vroegere kruidlaag is niets meer overgebleven. Het vroegere relatief droge broekbos met dominantie van Zachte berk was ontstaan op een drijftil. Het heeft na meer dan dertig jaar een flinke stap terug gezet in zijn evolutie: in plaats van verder richting eiken-berkenbos te evolueren is er een elzenbroekbos met dominantie van pluimzegge en lisdoddesoorten ontstaan. Wellicht is dit het gevolg van de wisselende waterstanden in de loop der jaren, waarbij de drijftil tijdens enkele jaren met lage waterstand eerst is vastgegroeid, waarna tijdens enkele jaren met een hogere waterstand het berkenbroek is verdrongen. Van de drogere bossoorten Drienerfmuur en Ijle zegge die er in 1985 volop groeiden, was alvast geen spoor meer te bekennen. De rietkraag is alvast veel breder en minder verruigd dan dertig jaar geleden, maar de omzetting van de aanpalende weilanden in productiehoiland is de botanische biodiversiteit alvast niet ten goede gekomen.

Doornendijk

Na de middag gaan we de Doornendijkstraat weer af, ditmaal om de eigenlijke Doornendijk en de daarachter gelegen graslanden te prospecteren. Dit gebied is in privéhanden en Henk heeft de sleutel van het poortje mogen lenen voor deze dag. De populierendijk is eveneens sterk verruigd en overgroeid met een Sleedoornstruweel. Bovenop loopt een ganzenpaadje waar we achter elkaar gaan. Wat de voorste roept hoort de achterste niet en wat de achtersten zien weten de voorsten niet. De flora is beperkt tot een ruigte van Hondsdraf, Grote brandnetel, Dolle kervel, Zevenblad, Heggendoornzaad, Geel nagelkruid en opslag van Hollandse iep en Sleedoorn. Hierin neemt Gewone vlier een belangrijke plaats in. We passeren restpopulaties van o.a. Maarts viooltje, Bosandoorn, Beklierde heggenroos (determinatie gebeurde met de Gorteria sleutel <http://www.ecologischadviesbureauaemes.nl/435.pdf>), Glad parelzaad en Boszegge.

Zilte graslanden

Tenslotte bereiken we de zilte graslanden. Deze dalen af richting Rode geule en stonden bekend als uitzonderlijk rijk aan zilte flora. We volgen de rand van het rietveld over de kort gegraasde weide. De meeste soorten staan al op de lijst, maar stelselmatig komen er bij. Deze kamgraslanden zijn sterk verstoord door rundvee (trapgaten) en de aanwezigheid van een groot aandeel ganzen, Nijlganzen en Canadese ganzen inclusief. Sommige nattere delen zijn onbegroeid. Akkerdistel, Kale jonker en Speerdistel zijn er selectief bespoten. Bovenaan vinden we vooral vergraste gemeenschappen met Zilverschoon en Madelief, met her en der nog Waterpunge en Zomprus dat in bloei is geraakt. Een twintigtal vaarzen volgt onze activiteit met grote belangstelling. Ze blijven grotendeels achter een jonge stier die reeds enige aanleg voor bescherming van zijn kudde opbrengt. Gespannen blijven we zoeken

naar Kweldergrassen, Zilte zegge, Zeekraal of Melkkruid. Tenslotte vinden we een exemplaar Zilte schijnspurrie en verder op mogelijk Zilte rus. De bloemdekbladeren zijn echter te groen en te kort, de stengel mooi afgeplat en zo belanden we bij Platte rus. In de rietkragen rondom vinden we evenwel nog grotere aantallen Heemst en Heen. Aan de noordzijde van het grasland gaan we terug naar de Doornendijk. We passeren hierbij nog een stuk opgehoogde grond dat duidelijk niet uit deze omgeving komt. We noteren er een 20-tal nieuwe soorten, waaronder Groot nagelkruid, Glad parelzaad, Moederkruid, Zwarte mosterd en een Perzikzaailing. De steen hangt er nog aan. We keren terug over de afgesloten dijk en passeren hierbij nog sporen van Vos en enkele groeiplaatsen van een anijs-champignon.

Besluit

Vandaag hebben we 220 taxa op de lijst staan. Enkele zijn bijzonder en getuigen van het rijkere verleden van dit Natura 2000 gebied. Er zijn duidelijk geen maatregelen genomen om de grondwatertafel te behouden en de invloed van zilte kwel is er dusdanig afgenomen dat proliferatie van banale weidesoorten er een absolute overhand hebben gekregen. De verbossing van het trilveen had al vroeger een beheermaatregel moeten kennen. Sterke schommelingen van het grondwaterpeil zijn hier wellicht ook de oorzaak van het afsterven van de populatie Zachte berk. ... We kijken terug op een fysisch zware maar leerrijke dag.

Op wandel in de Mandelvallei en de Baliekouter te Dentergem zaterdag 23 juni

Vooraf

Onze tocht in West-Vlaanderen betreft Dentergem, waar de Baliekouter (Provinciedomein) langs de Mandel ligt. Er is naast een bosaanplant in dichte volumes ook wat aan plassen en heuse 'vogelakkers' gedacht. We bevinden ons in Wakken/Markegem, een deel van de streek waar de industrie nog niet alles beslaat. In ons hok, waar de meanderende Mandel net niet doorloopt, ligt bovendien ook een grote weg, landbouwgebieden en deels recente villawijkjes. We blijven de ganse dag monitoren in d2-54-22. Vandaag nemen deel: Johan Devos (streeplijst), Erik Molenaar (Obsmapp, foto's, verslag), Alain Pieters (foto's), Annick Ludwig, Johan Peelman, Andre De Jonghe, Willy Herreman, Marc Detollenaere, Jan Baeteman (foto's), Geert Ranson, Bart Mortier (gids) en Pierre Van Vooren. Het onverwacht heet en zonnig weer neemt een ietsje af als in de namiddag een briesje opsteekt.

Bespreking

Baliekouter

Van aan de parking stappen we ons onderzoeksgebied binnen. Het bestaat uit een dichte plantage van o.a. Zomereik, Beuk, Haagbeuk, Zoete kers, Tamme kastanje en Hazelaar, die voor een groot deel al nakomelingen hebben achter gelaten. De kruidlaag is bijzonder arm, met een groot aandeel bramen en Grote brandnetel. We maken een toertje door het bos, maar het leeuwendeel van de soorten wordt buiten het bos gevonden. We kijken uit over een akker met Knopherik, Korenbloem en Gele ganzenbloem, die zich deels weer hebben uitgezaaid. Langs de bosrand keren we terug richting Tieltstraat. De bosrand bevat grote woekeringen van Oosterse kornoelje en een cultivar van Wilde liguster die bijzonder grote hoogten bereiken. Ze staan natuurlijk overvloedig in bloei... In de ondergroei treffen we vooral een reeks Nier-varens aan. In een aanplant met Beuk vinden we een eerste (reeds bekende) bijzonderheid terug. Dat is Geschubde mannetjesvaren (*Dryopteris affinis* subsp. *borrer*) en later vinden we ook de andere subspecies (*Dryopteris affinis* subsp. *affinis*) terug. De nominaatsort is duidelijker herkenbaar met zijn donkere vlek aan de smalle basis van het onderste deelblaadje. Er worden meerdere exemplaren opgemerkt.

Langs de Tieltstraat zelf loopt een greppel met o.a. groeiplaatsen van Groot moerasscherm. Bolletjesraket is er trouwens talrijk te vinden. Helaas zijn grote delen ofwel geklepeld ofwel gedood met herbiciden. We vermelden nog Ronde ooievaarsbek, Alsemambrosia, Spinazie, Stippelklaverzuring (in bloei!), Japanse anemoon en Viltige hoornbloem.

Als we bijna terug aan de vertrekplaats zijn onderzoeken we een braaklandje met veel Slaapbol en enkele escapes van Wimperparelgras en Bastaardspirea. Het hoogtepunt is echter de vondst van Blauw guichelheil in bloei, met kroonbladen die elkaar met hun randen niet bedekken. Met de loep zijn slechts een klein aantal kliertjes op het kroonblad te zien. Microscopisch onderzoek bevestigt Blauw guichelheil door de spitse meercellige kliertjes. Er staat nog een fraaie tuinplant op een werf, een *Nicotiana forgetiana*, al dan niet met *N. alata* teruggekruist. Nergens in de buurt zijn moederplanten van deze siertabak gevonden.

Ronde ooievaarsbek, met kroonbladen met afgeronde top.

Dorpscentrum, velden en wegen

In de namiddag besteden we meerdere uren in de kurkdrome omgeving. Aan een houtdepot noteren we o.a. enkele fraaie, bloeiende en forse planten Rode schijnspurrie, verder Kleine leeuwenbek en Wouw. Naast een hele reeks eerder gewone soorten, zoals het hele scala Ganzenvoeten, treffen we nog

zaailingen aan van Vijgenboom, Groot nagelkruid, Bocconia (op tuinafval) en Westerse karmozijnbes, deze laatste in een straatje niet ver van de moederplant.

Na de Wakkenstraat gaan we via de Diepestraat het veld in. We kruisen een waterloopje met enkel een dik pakket uitgedroogd Klein kroos en verder door in een greppel enkele mooie vindplaatsen met Gevleugeld hertshooi.

Besluit

We hebben het mooiste stuk van de Mandelvallei dus niet doorlopen, maar in dit onderbezocht hok kunnen we toch staat maken op 290 taxa. Naast microscopisch onderzoek van de varens en het Blauw guichelheil werd ook *Lolium x hybridum*, Italiaans raaigras x Engels raaigras bekeken. André somt zoals steeds de kenmerken keurig op. In dezelfde bloemaar zijn meerdere typen van aartjes aanwezig; met korte tot zeer korte rudimentaire naaldjes en tevens volledig ongenaalde aartjes. Het aantal bloemen per aartje is minder dan bij *L. multiflorum*. De bladeren zijn smaller dan bij *L. multiflorum*. Het meegenomen exemplaar is te drogen gelegd. Op de lijst staan twintig soorten die in Vlaanderen categorie 'zeldzaam' zijn.

Terug naar het Bos van Aa in Zemst

zaterdag 30 juni

Vooraf

Zeker twintig jaar geleden maakte het FON een streeplijst in het Bos van Aa. Toen raasden de vrachtwagens nog door het gebied. Intussen is het Natura 2000-gebied. Het ligt in meerdere hokken. We gaan er weer heen om de draad op te pakken. We doen dit weer in d4-36-34 en in het gezelschap van Eddy De Smedt en Wiske Teugels. Zij gidsen ons gezelschap door het afgesloten gedeelte dat destijds werd omdijkt teneinde slib te bergen. De rest van de groep bestaat uit Erik Molenaar (Obsmapp, foto's, verslag), Nico Wysmantel (streeplijst), Alain Pieters (foto's), Annick Ludwig, Johan Peelman (streeplijst), Miel Wagemans (foto's), Nathalie De Somer (foto's), Marc Detollenaere, Bram Canaerts en Filip Collet.

Bespreking

Voormiddag

Na een valse start door de treinstaking en de files op deze dag zien we elkaar aan de St-Engelbertuskerk in Zemst-Laar. Van daar is het maar even rijden naar de dreef en de toegangspoort. Na een deskundige inleiding in de verzengende hitte beginnen we aan de lijst. De kalkhoudende verhardingen zijn overvloedig aanwezig en de flora liegt er niet over. Al van bij de start noteren we soorten als Smalle rolklaver, Echt en Fraai duizendguldenkruid, Zwarte balsempopulier, Late ogentroost, Zomerbitterling, en Hokjespeul. Eddy neemt ons mee naar de highlights in deze kurkdroge graslanden. Een reeks orchideeën passeert de revue, allemaal bekende vondsten, zoals Bijenorchis, Bosorchis en Gevlekte rietorchis. Veel soorten zijn echter al onherkenbaar verdroogd, maar we vinden nog makkelijk enkele pollen Baardgras, dat we tijdens de middag sleutelen als *Polypogon monspeliensis*. Opvallend zijn de massa-vegetaties van exoten als Late guldenroede, Witte honingklaver, Galega en Brede lathyrus. In een greppeltje met Watermunt en Grote waterweegbree staan pollen met Hoge cyperzegge in vrucht. De insectenwereld is overvloedig aanwezig.

Hier treffen we een kleinbloemige teunisbloem aan die met de nieuwe sleutel op naam wordt gebracht als *Oenothera victorini*. Verder door gaan we langs de groeiplaats van Hondskruid, waar we opnieuw een soort Middelste teunisbloem vinden die we niet gesleuteld krijgen, maar veel wegheeft van Bastaardteunisbloem. Hierachter zijn enkele depressies aanwezig waar bovendien poelen zijn uitgegraven. We vinden er o.a. Rode waterereprijs in vrucht, met de recht afstaande vruchtsteeltjes. De poelen verlanden met zowel Kleine als Grote Lisdodde. Hierin vinden we o.a. Dwergkroos en

Mattenbies. Opvallend is de afwezigheid van Oosterse kornoelje: we vinden alleen Canadese kornoelje, die hier net als Japanse duizendknoop wordt bestreden. 's Middags verlaat Nico de groep en na de middagpauze neemt Johan de lijst over.

Keizerskaars in bloei © Miel Wagemans

Namiddag

De hitte is overweldigend. Eddy neemt ons verder het gebied in en we parkeren in de schaduw van de Wilgen. We bevinden ons in de noordzijde van het hok en dalen in de koelte van een Schietwilgbroekbos af. Hier begrazen Gallowayrunderen de omgeving. Het broekbos wordt gedomineerd door pionierende soorten en een klein aandeel bramen, dat deels door de runderen wordt opgepeuzeld. Momenteel vallen vooral Hoge cyperzegge, Zompvergeet-mij-nietje, Geel nagelkruid, Watermunt en Gele lis op in het nattere deel. Er groeit ook Rosse vossenstaart, de kafnaald steekt niet of weinig buiten de kelkkafjes uit en de helmknoppen zijn ros. Grote delen zijn begroeid met Hondsdraf, dat wordt versmaad. De tocht gaat kalm voorbij de broedplaats van Havik en tenslotte belanden we bovenaan terug in de brandende zon. Hier detecteren we o.a. Boheemse duizendknoop, Keizerskaars, Wollige munt en Trosalant, die allemaal buiten het hok zitten. Trosalant is te onderscheiden van Griekse alant aan de haast zittende bloemen en de smallere tros. Het is echter bekend dat ze makkelijk kruisen.

Terug in het hok bevinden we ons op een poederdroog, zandig terrein met oorspronkelijke bodem, waar het bos is gerooid en waar Langbaardgras, Zilverhaver, Schapenzuring en Dwergviltkruid in overvloed groeien. In een depressie met een heuse beekloop gaan we door een *Filipendulion* met dominantie van Valeriaan. In het jonge bos onderaan een dijk vindt Alain nog een Geschubde mannetjesvaren. Dan keren we langs een aantal vijvers terug naar de wagens die op ons wachten in de schaduw.

Besluit

Een mooie excursie met de wetenschap dat er na 20 jaar een hele andere situatie is ontstaan. Het hok is helaas onvolledig bezocht en van de centrale waterpartijen zijn eigenlijk geen gegevens beschikbaar. Op de lijst staan iets meer dan 200 soorten, waarvan er 10% zeldzaam zijn. Sommige Teunisbloemen blijven een hersenbreker. Met de sleutel van Rostanski-Verloove botsten we op een aantal moeilijkheden en konden in geval van een Middelste teunisbloem niet tot een soortnaam komen. We wachten af of de details en de foto's tot een oplossing leidden.

Onderzoek aan het urbaan district in Anderlecht (Hoofdstedelijk gewest)

zaterdag 7 juli

Vooraf

Vandaag worden we gegidst door Sofie De Laet, die zelf in het Brusselse op kot zit. Het gekozen hok is e4-35-11, waar we zo goed mogelijk binnen blijven. Het is een zeer gevarieerde buurt, met brede en kleine straten, spoorwegen, een kanaalzone met industrie, kleine kruidenierswinkeltjes, parkjes en veel laat 19de eeuwse huizen. Er zijn kleine composthoekjes, volkstuintjes en natuurlijk ook begroeide muren en voetpaden. Onze groep bestaat naast Sofie uit Karin Thiers, Miel Wagemans, Johan Peelman, Danny Minnebo, Christine Troch, Erik Molenaar (Obsmapp, verslag), Bart Mortier (streeplijst) en Pierre Van Vooren. Het heeft in Brussel een aantal dagen geleden eindelijk eens geregend en de flora is minder dor dan verwacht. Na de middag is het alweer bloedheet.

Bespreking

St. Fransiscus- Xaverius kerk en omgeving

We starten aan het afspraakpunt, in het uiterste oosten van het hok. Het gebouw is afgezet met een hek dat aan alle kanten half open staat. In de goot staan alvast enkele fijne verrassingen, zoals Goudbes en de 'Alaska dravik' (*Ceratochloa sitchensis*). Op de kerkmuur zien we o.a. Mannetjesvaren, Muurvaren en Vlinderstruik. Bosandoorn staat er nog in bloei, vergezeld van Bitterzoet, Geel nagelkruid, Schijnaardbei, Maarts viooltje, Echt bitterkruid, Brunel, en dies meer.

Vlakbij ligt een basisschool met in de gazon een mooie populatie Blauw walstro. Er verwilderen diverse struiken, zoals Broodboom en Altheaboompje, fleurig ingepakt in dichte massa's bloeiende Akkermelkdistel en Haagwinde. De voorhof wordt bewaakt door een Stadsreus, die Miel keurig op het hek kiekt. Vlak daarna ontmoeten we de eerste populatie Kransmuur, en ook Peterselie dat reeds in zaad staat. In een grazig bermpje groeit een mooie populatie Aardbeiklaver. Aan de Moderne Schoolstraat ligt een van de talrijke braaklandjes (blackspot) waarin een grote populatie Pluim-es is verschenen. We vinden ook een solitair exemplaar Heemst in bloei, en onder een torenflat een Spoorbloem. We worden trouwens hartelijk ontvangen door de verantwoordelijke van de volkstuintjes daar. We maken onze lijst langer met de akkerflora en de escapes die daar worden waargenomen. Bij het verlaten van het complex kiekken we nog een Grote klit in bloei. In de Hoofdrioolstraat groeit een flinke populatie Noorse ganzerik in bloei, met duidelijk enkel drietallige bladeren en kleine bloemen.

Kanaalzone noordzijde

Langs de Nijverheidskaai is er niet veel aan flora te beleven, maar we vinden er toch een Havikskruid met getande rozetbladeren en 1-2 stengelblaadjes. Hoewel het niet uitgesloten is dat het om een verfromfaaid exemplaar Boshavikskruid gaat, besluiten we de eenzame bloem te sparen en voor het meest waarschijnlijke Stijf havikskruid te kiezen. In de buurt groeien grote exemplaren Dijkviltbraam en Knieviltbraam die al volop vrucht dragen. Aan de overzijde ligt de Fernand Demetskaai, waar we op een industrieterrein met weinig begroeiing enkele zeer grote exemplaren Texaanse ganzenvoet menen te herkennen aan de rode vlekken aan de bladvoet en de gedeeltelijke roodverkleuring van de middelste blaadjes. We keren terug langs de brug met het onfraaie zicht op een massa dode vis in het water en bergen anoniem afval in de wegwand. Onderweg vinden we o.a. Liggende majer en Fijne kervel in vrucht en Postelein in bloei. Aan de kerk nemen we de middagpauze op een terras van een klein cafeetje, en storten nadien het nodige parkeergeld in de meters om de namiddag door te komen.

Aardbeiklover in vrucht

Militair Hospitaal

Sofie neemt ons door de straten mee naar de Veeartsenstraat, waar het voormalige Militair Hospitaal is gerenoveerd tot een rustig wooncomplex met oude hoge bomen en schaduwrijke graslandjes. We nemen hier rustig de tijd om alles te bekijken en de bewoners zijn er trouwens nieuwsgierig en vriendelijk. In de hoofdgazon zijn de rozetten van Gewone bermzegge duidelijk te onderscheiden, soms nog in zaad. Zilverchildzaad bloeit met zijn zware honing-geur ('een echte zeempot'). Tegen de boomvoeten staat Fijn schapengras. IJle bermzegge kunnen we met verschillende exemplaren noteren, trouwens zeer duidelijk in zaad. Hoog op een oude muur, die nog niet 'gerenoveerd' is, groeit een Naaldvaren. Met enig moeite slaagt Bart er in een blad los te maken, en kunnen we ons overtuigen van een leerachtig exemplaar Stijve naaldvaren. Op een andere muur groeit een massa Gele helmbloem. Net buiten het hok, we zitten hier in de noordwest punt, lokaliseren we tussen de keien o.a. Taxuszaailingen en Grote leeuwenbek in bloei.

Kanaalzone zuidzijde

Op weg naar de Vaartdijk passeren we een speeltuintje met ernaast een flink stort, waar Bruine rat in volle dag een gewone verschijning is. We vermelden Slaapmutsje en een zaailing van Catalpa in de goot. Aan het kanaal bloeit een grote populatie Wilde sorgo, een neofyt die de laatste 15 jaar sterk achteruit boerde. We speuren nog rond in deze nijverheidsbuurt van weleer en noteren er verder nog Oosterse raket, Kransnaalbaar, de cultuurvorm van Hangende zegge (wie durft deze nog *Carex agastachys* te noemen), Zeegroene ganzenvoet en Zweedse lijsterbes.

Anderlecht-centrum

We passeren enkele rustige straten en belanden dan op een gloeiend hete schaduwloze parking naast een flatgebouw. Hier doen we wel een reeks ontdekkingen, zoals Dalmatië-klokje, Dille in bloei met zijn bolle gele schermpje, 5 zaailingen Anna Paulownaboom, een onherkenbare Lijsterbes spec. en wel 10 pollen Klein fakkelgras. Aan een andere blackspot lokaliseren we Mariadistel in bloei, Aziatische veldkers, Venkel in zaad en Getande weegbree in vrucht met de uiterst lage scheuring. De hitte noopt ons tot een korte laving op een schaduwterrasje op de rand van het hok, waar we o.a. 3 ex. Sla (*Lactuca sativa*) in bloei en Alsemambrosia vinden.

We sluiten af aan het Bospark, waar we nog steeds nieuwe soorten kunnen optekenen, zoals Oosterse karmozijnbes in bloei (met de 8 deelvruchtjes), Zoete kers, Kokardebloem in bloei en opslag van Hollandse iep.

Besluit

We hebben het hok in alle hoeken bezocht, maar het bleek onmogelijk om alle straten en hoekjes op een dag uit te kammen. Met ruim 250 soorten zijn we natuurlijk in deze periode al dik tevreden, en zeker met de 35 soorten die werkelijk zeldzaam zijn. Hopelijk dragen we zo ook bij aan een betere kennis over de biodiversiteit van de Europese hoofdstad.

Fonas – Floristische werkgroep Antwerpen stad

Monitoring Bocht van Oosterweel 19 juni

Er is nauwelijks iets van de Scheldedijk heel gebleven hier. Enorme cementmolens en afwas-teringen sluiten de Sloepenweg af. Dus aan de Bocht van Oosterweel blijven we weg. We mogen de afgesloten kaden langs het sas van de Kattendijksluis onderzoeken en zijn daar de ganse morgen mee bezig. Naast de kasseiflora met Behaard breukkruid en Liefdegrassen vinden we er o.a. Ruw struisgras (of Zilverstruisgras), een zeldzaamheid die het al tientallen jaren uithoudt in de toch veranderende omgeving. De kaden zijn hier niet gedood en dat maakt toch een klein verschil voor de biodiversiteit van onze stad. De muren zijn nog grotendeels met varens begroeid. Op de zuidkade is nog steeds wat Duinreigersbek te vinden. We kunnen de bloeiende planten met details van de vrucht op waarnemingen bussen. Op de lijst staan 153 soorten, en de onderzochte oppervlakte was niet groter dan de sluis!

Monitoring op de Brilschans zijde Wolvenberg 3 juli

Op de Brilschans liggen enkele hooilanden en bospercelen die als natuurgebied bij Wolvenberg worden beheerd en gemonitord. We maken er een streeplijst, ondanks de recente maaiwerken. We vonden er nog een 100-tal soorten. Wat de konijnen niet konden afknagen en wat de zon heel liet staan op de lijst. Vandaag zijn we met 10. Annick neemt de nota's en Miel de foto's.

We vertrekken aan de tramlus (net buiten natuurgebied) en in de ruigte met o.a. Hemelboom en Witte paardenkastanje vinden we nog heel wat bloeiers zoals Brunel, Peen, Akkerdistel, Late guldenroede en Bijvoet. Daarna passeren we het Schietwilg broekbos waarin al snel twee Boomvalken worden opgemerkt. Hier zien we o.a. Kraakwilg, Dauwbraam, Gewone smeewortel, Gewone es met de Essen-ziekte, Spaanse aak, Noorse en Gewone esdoorn, Zoete kers en een (ooit aangeplante) Laurierwilg die

pas in vrucht komt. Achter in het bos staat nog een Aziatische exoot die bijna in bloei staat: *Cladastris sinensis*.

De gemaaide hooilanden zijn haast verdord en in de randen vinden we nog veel soorten terug, de meesten in zaad. Op Jakobskruid zit een Boomblauwtje. Ook staat er een Hertshooi in bloei dat iedereen als Sint-Janskruid bestempelt. De kelkblaadjes vertonen tandjes die bewijzen dat de plant eigenschappen van een ander hertshooi in zich draagt. Ook de oliekliertjes zijn divers van grote en weinig in aantal. We noemen het Frans hertshooi en is overal in de omgeving overvloedig aanwezig. Rapunzelklokje is intussen uitgebloeid. Intussen heeft iedereen wel de Boomsprinkhaantjes en ook de Sikkelsprinkhaan gezien. Onder de grassen kunnen we er een tiental op naam brengen. Na wat speuren vinden we Reukgras terug met al lege aartjes. Ook Gewone bermzegge is goed herkenbaar in vrucht. Opvallend grote exemplaren Brede wespenorchis staan in de schaduw. Vera vindt hier zowaar een nieuwe groeiplaats van Groot heksenkruid, dat in bloei staat. Onder de afgemaaide Dauwbramen vinden we vooral Penningkruid, Gewone ereprijs en Bosaardbei. Het groepje gaat nog kijken naar de Vogelkers die nu in vrucht staat en dit jaar gespaard bleef van de ergste insectenvraat. Een boomvalk vliegt laag over: bijna iedereen heeft hem duidelijk gezien. In het bos tegen de brug kunnen we het verschil mooi zien tussen Gladde en Gestreepte witbol. Met de loep duurt het even voor iedereen de naald op de mannelijke bloem aan de rugzijde uit het onderste kroon-kafje heeft gezien. Dat is dus Gladde witbol, met de rare haarringen op de stengelknopen. We houden nog even halt aan de nieuwe vindplaats van Groot nagelkruid. Er staat nog een exoot bij, n.l. Stijf ijzerhard. Over de Schans gaan we terug naar het vertrekpunt. We passeren er de vindplaats van Akkerhoornbloem en de massa aangeplante Zelvova's. De blaadjes en vruchtjes wijzen wel op *Zelvova serrata* en niet op de Kaukasische zelvova. De zaailingen beneden aan de vijver zijn toch 'Japanse olm', met duidelijk gezaagde bladrand en zo'n 13 paar zijnerfjes. We nemen nog foto's van Moerasrolklaver in bloei, in een fris graslandje met kwel. Einde van de tocht in de zomerhitte, met boven ons de gierende zwaluwen en achter ons de lachende Groene specht.

Monitoring van de droge vijverflora in het Stadspark 17 juli

Op de kalender is vandaag de evaluatie van de oeverflora in het Stadspark voorzien, die dit maal al voor de 10de keer in groep wordt onderzocht (1992-2018). Er is zoals steeds wel wat meer belangstelling voor dit fenomeen, want de vijver staat alweer droog. We zijn met 11 deelnemers, zowat evenveel als het parkpersoneel dat tot onze verbazing juist op dit aangekondigd moment de hoge oever aan het maaien is. De ploegbaas maakt een praatje en het is duidelijk dat hij niet weet wat er misging. De maaibeurt was eigenlijk voorzien in de vroege lente of laat najaar, maar daar is blijkbaar niets van gekomen. Alle bloeiende planten zijn er op twee uur tijd verwijderd. Je zal maar een bij zijn...

Tenslotte nemen we genoegen met de vijverbodem, die overvloedig begroeid is met een kalk-minnende, zelfs braktolerante flora. De bedekking is zeker 80%. Annick maakt de lijst en Karin en Miel nemen de foto's. De morgenzon begint al spoedig te steken. Na opname van de meest gewone soorten valt ons een reeks forse cypergrassen op. Het gaat om Bleek cypergras, een invasieve neofyt, dat de bovenzijde van de oever in een brede strook heeft veroverd op de populatie Heen (Zeebies). In het lagere deel staat echter nog een ander cypergras, dat haar rozet breed uitspreidt en eveneens in bloei staat: Bruin cypergras, een zeldzame inheemse plant. Het is niet te geloven dat wat we 20 jaar geleden met enkele exemplaren ontdekten in de vijver intussen zo'n enorme populatie heeft opgebouwd. Over honderden meters is de kleiige bodem door deze zeldzaamheid begroeid! De soort is immers gespecialiseerd in het bezetten van droogvallende oevers van vijvers en kleibanken in rivieren en heeft een langdurende zaadbank. De diepere delen zijn vooral begroeid met natte ruigten, overwegend Heelblaadjes, Ganzenvoeten, Basterdwederiken en Duizendknopen. Hiertussen zitten duizend bloeiende Waterpungetjes en tapijten van Bruin cypergras. We treffen nog oude bekenden aan: Rosse vossenstaart, die van Geknikte o.a. verschilt in het ontbreken van langere kafnaalden, Gevleugeld hertshooi en een grote populatie Fraai duizendguldenkruid. Allemaal in bloei. We nemen nog een kijkje bij de woekerende tuinsorten in

een gedempte vijverarm. Beemdooievaarsbek heeft zijn areaal hier vertienvoudigd sinds vorig jaar en heeft zelfs 100 m² van de vijverbodem ingepalmd. Het Schildblad (wij dachten toen nog *Gunnera spec.*) steekt er alleszins nog bovenuit. De stortbui van gisteren heeft de holle bladeren gevuld. Op de terugweg kieken we nog een bleekbloeiende Rolklover, waarvan de blaadjes niet aan Smalle rolklaver kunnen toegekend worden. Ze wordt als Rechte rolklaver herkend door onze admins. De bloemen zijn immers bleek, de stengel recht en de blaadjes kaal. Echt niet aan gedacht, al is ze in Antwerpen al meer gezien. We zien 130 soorten, waarvan een 20-tal zeldzame en minder algemene soorten. We hebben slechts de helft van de vijver kunnen prospecteren en spreken af om later de rest nog te doen.

Vervolg van de droge vijverflora in het Stadspark 24 juli

De noordzijde van de voormalige vest is eveneens volledig uitgedroogd. Met vijf deelnemers onderzoeken we de bodem om de lijst van vorige week aan te vullen. Het centrale deel is eveneens een gebarsten kleilaag, waar van aan de start overal Bruin cypergras wordt opgemerkt. Zomprus is er co-dominant met Rode ganzenvoet, dat vol zit met gallen van Meldeluis. In de dichte begroeiing staat een overvloed aan Goudzuring, Viltige basterdwederik, Blauwe waterereprijs en Waterpunge, allen nog in bloei. Ook Hanenpoot treedt er lokaal overvloedig op. We worden andermaal gefopt door Heen, dat piepjong soms in dichte kussentjes opduikt, maar zich verradt aan de rijvormige opbouw langs de worteluitlopers. Overal staan zaailingen van Witte esdoorn en Plataan. Er zijn meerdere plekken waar Echt duizendguldenkruid in bloei staat, soms met een honderdtal tegelijk. Pas aan de het eind van rondgang vinden we polletjes Borstelbies, verdroogd in vrucht. Tussen een groepje vegetatieve Goudbessen staat Groene naalbaar in bloei. Bleek cypergras heeft blijkbaar een groot deel van de vijver veroverd en we hopen dat een toekomstige inundatie deze agressieve siersoort kan terugdringen. Eens gevestigd is het nauwelijks weg te krijgen. De lijst is dus aangevuld met een aantal bijkomende soorten. Dit brengt ons totaal in de vijverbodem op 134 taxa. *Muhlenbergia mexicana* is niet meer opgemerkt.

In de Godenstraten van Berchem 31 juli

Vorig jaar werd in deze wijk *Mazus pumilus* ontdekt, een klein maskerbloempje dat op slechts één andere plek in ons land is ontdekt. Wij gaan met onze stadsgroep kijken of het heeft stand gehouden. Uit de staalblauwe hemel blaast een droge bries.

Aan het afspraakpunt is iedereen al opgeschoven naar de vindplaats van Mazus, waar Annick enkele bloempjes heeft ontdekt. Enkele weken geleden was er nog niets te bespeuren! Maar vandaag zijn we met 10 deelnemers getuige van deze herrijzenis. Er zijn een tiental planten aanwezig, waarvan er twee in bloei zijn. Ondanks de aanhoudende droogte hebben zich op de vindplaats nog heel wat soorten kunnen ontwikkelen, voor zover kasseivoegenflora dat kan. Naast Schijfkamille, Steenkruidkers, Brede weegbree, Liggende vetmuur en Varkensgras vinden we vooral Straatliefdegras en kommervormen van Harig vingergras en Gehoornde klaverzuring. Ze komen niet boven de bolle stenen uit. In de nabijgelegen verdorde gazons houden vooral Jacobs- en Bezemkruiskruid, Duizendblad, (opslag van) Robinia, Vijfvingerkruid, Zachte ooievaarsbek, Klein streepzaad en Biggenkruid stand. Op de stoepen in de Herculustraat vinden we bovendien ook miniatuur polletjes Klein liefdegras en Groene naalbaar, overvloedig vergezeld van Behaard knopkruid. Een kevertje dat we fotograferen is Rozemarijn-goudhaantje. In een heg groeit net als vorig jaar een mooie populatie Bitterzoet, die door Tomatenmijt is aangetast. Opvallende bloeiërs zijn Europese hanenpoot, Haagwinde, Tuinwolfsmelk en Hoge fijnstraal. Op de tuinmuurtjes heeft zich veel Dalmatieklokje gevestigd. In de Jupiterstraat zijn de muurtjes ook begroeid, met o.a. Muurvaren, Heelblaadjes, Kantige basterdwederik, Grote maagdenpalm, Tijmeprijs en Mannetjesvaren. In de goot vinden we zaailingen van Altheaboompje. In de Neptunusstraat noteren we o.a. Vingerhoedskruid, Penningkruid, Muursla, 'Wilde' akelei, Gewone brunel, Uitstaande vetmuur en Maarts viooltje. De determinatie van een bloeiend Havikskruid in rozet, met bescheiden afstaande omwindselblaadjes, loopt al fout vanaf het begin van de sleutel en wordt nadien als Schermhavikskruid goedgekeurd. In de Marsstraat wordt (niet bloeiende) Peterselie ontdekt, een zeer zeldzame stadsplant al is het maar een tuinkruid. De sterke Peterseliegeur is een goed onderscheid met Hondspeterselie, die naar een vieze selderij ruikt. We passeren nog wat keldergaten met Tongvaren en vinden in een garagesteeg zaailingen van Chinese zuurbes (*Berberis julianae*), met lange gele doornen in groepjes van drie. Op dit kleine stukje hebben we meer dan 100 soorten gevonden, en spijtig genoeg hebben we geen tijd meer gehad om de straten aan de overzijde van Gitschotelei te bezoeken. Blijkbaar heeft Kransmuur nog niet de kans gehad zich in deze godenstraten te vestigen. Ook Behaard breukkruid is niet gevonden.

Toch nog eens naar de Konijnenwei 7 augustus

Met vieren zijn we om de vlakte van de Konijnenwei te onderzoeken. Al spoedig haakt er een af. De hitte is om te bakken, maar de uitdaging om er de bijzondere zomersoorten te zoeken is groot. Na een eerder zinloze dwaaltocht over de werfzone en de nieuw aangelegde weg die het park voorgoed degradeert vinden we in een laagte alvast Bonte luzerne, Sikkelklaver, Zeegroene ganzenvoet, Grijs mosterd en Echt duizendguldenkruid. In de grote hitte is de vegetatie geklepeld en zo achtergelaten; alles is weldegelijk verschroeid. Na een reeks banale soorten verschansen we ons in een lommerzone langs het spoor waar een uitgedroogde moeraszone nog een aantal soorten laat zien, zoals Biezenknoppen, Zeegroene rus, Riet, en vreemd genoeg zien we er voor het eerst Heen, dat nog niet in bloei komt. Na wat rondneuzen vinden we verder Platte rus, Zwarte balsempopulier, Tweerijige zegge en Zomerbitterling, dat natuurlijk volledig is uitgebloeid. In de noordzijde ligt een kleine schrale heuvel met Fijn schapengras en Schermhavikskruid in bloei. Zeepkruid en Jacobskruiskruid staan nog dapper in bloei. Achteraan is een 'geluidswal' opgeworpen waar we geen van de vroegere soorten nog terug vinden, tenzij Boslathyrus. Waarschijnlijk heeft men hier ooit de zaak willen verdoezelen, want we vinden er enkele nieuwe (vreemde) soorten, w.o. Kleine pimpernel, Kegelsilene, Bevertjes en Grote windhalm; deze laatste is wellicht niet vervalst. In het terugkeren vinden we badend in het zweet nog een plek met Stalkaars, Klein vogelpootje en Rode schijnspurrie. De heetste dag van de zomer levert toch enkele speciale vondsten op, zij het op een plek waar niets zal worden heel gehouden.

Lierse Plantenwerkgroep – Afdeling De Wielewaal

Streptocht 1 augustus – hok c5-43-12 te Nijlen

Het was lang geleden dat de plantenwerkgroep nog eens op streptocht ging. De monitoring van de nieuw ingerichte percelen in de Kleine Netevallei kreeg steeds voorrang. Met een paar zwarte gaten in ons werkingsgebied drong de noodzaak zich op. En het is ook wel fijn om eens andere soorten te zien. Tussen de straatstenen kan je tegenwoordig nog veel meer dan vroeger vinden, nu de gemeente geen herbiciden meer mag gebruiken. Onze tocht startte aan de sporthal in Nijlen, met een delegatie van drie personen: Kristine Wuyts, André Dejonghe en Roosmarijn Steeman. We gingen al van start om 18u30 want tegen 21u30 was het al donker.

Voor we het Beekpark in konden moesten we even onderhandelen. Normaal gezien mocht er die dag niemand in omdat de festiviteiten van het weekend daar werden voorbereid. Gelukkig had Kristine de juiste contacten en werden wij door het hek gelaten om de nodige planten te noteren. Langs de Nijlense beek zagen we de te verwachten moerasplanten. Het hoefblad leek te groot voor "Groot hoefblad", André leidde ons naar de naam Wit hoefblad of *Petasites alba*, een soort die vaak wordt aangeplant. Kristine ging nog eens polsen bij de gemeente om het park wat meer gefaseerd te maaien. Daarna bekeken we nog wat straten in de omgeving. Gelukkig was er nog braakliggend stuk met Brem en heel veel Zandblauwtje in bloei, de laatste restanten van wat hier ooit zo uitgestrekt voorkwam. Uitstaande vetmuur (*Sagina micropetala*), werd nagezien met de Nederlandse flora. In de Belgische flora heet deze *Sagina apetala* subsp. *erecta*. Een goed kenmerk zijn de wimpers die aan de bladrand van de bladeren gesitueerd zijn en het feit dat de vrucht ruim boven de bloemdekbladen steekt. Het al dan niet "min of meer" stomp zijn van de kelkbladen vonden we niet zo duidelijk.

Met 153 soorten hadden we de indruk dat we nog lang niet alles gezien hadden van dit hok. Wellicht gaat er in dit hok nog een vervolgcursie door.

Plantenwerkgroep Genk

Zondag 8 juli – centrum Genk

Afgelopen zonovergoten zondag zochten we in het centrum van Genk naar wilde planten. We begonnen in een gazon nabij de Carrefour-express en noteerden er al 30 soorten. Al wandelend door de lommerrijke villawijk ten noorden van het station kwamen er heel wat soorten op onze lijst en in de kleine randjes bos vonden we schaduw én de nodige aanvullingen. Thomas fotografeerde de meercellige haren van Knobbelklaverzuring en een bloeiende Postelein (in bloei vinden is al moeilijk!). Langs het spoor vonden we Klein liefdegras en Klein robertskruid. In een bloembak van de gemeente achter het gemeentehuis stond een Hennep te prijken en zo kwam de 1 na de andere soort erbij op de lijst. Het begin van de verder overkluisde beek hoorde ook nog net bij het geplande km-hok en we noteerden er de bekende Vijg (door de gemeente meermaals bij de grond afgezet) in een muurvoeg en soorten als Bloedzuring. Langs de Weg naar As vonden we enkele groendakontsnappingen tussen de straattegels waaronder een roze die mogelijk *Drosanthemum hispidum* heette.

De doosvruchten van Knobbelklaverzuring zijn volledig behandeld © Thomas Gyselincx

Naar het verluidd is de familie Aizoaceae aartsmoelijk, dus we stuurden foto's naar een Zuid-Afrikaanse expert in vetplanten ter bevestiging. Die bevestiging is er ondertussen, e-mail blijft een geweldige uitvinding! De meer dan 290 genoteerde soorten komen uit veel biotopen en zijn van heel verschillende origine, dus aan de conclusie dat Genk-centrum een hoge plantenbiodiversiteit heeft, zitten nogal wat haken en ogen. Desalniettemin was het heel interessant en zeker voor herhaling vatbaar.

Zondag 26 augustus Bossen van Kattevenia

We zagen 156 plantensoorten en kregen de kans een Dichte bermzegge (*Carex muricata*) en Rode dophei (*Erica cinerea*) van dichtbij te bekijken. Ook passeerden we langs de op één na (Heiderbos) grootste populatie van Jeneverbes (*Juniperus communis*) in Vlaanderen. Daarnaast legden we Waterpeper (*Persicaria hydropiper*), Perzikkruid (*P. maculosa*), Kleine duizendknoop (*P. minor*) en Zachte duizendknoop (*P. mitis*) eens naast elkaar om de verschillen tussen deze vaak met elkaar verwarde soorten te overlopen.

Nieuwsbrief Paddenstoelen

Paddenstoelenwerking Natuurpunt

Momenteel zijn er in Vlaanderen 16 paddenstoelenwerkgroepen van Natuurpunt actief.

Zij organiseren talloze excursies waarbij aandacht besteed wordt aan educatie en inventarisatie van gebieden. Deze waarnemingen worden systematisch ingevoerd als puntwaarneming of gebiedswaarneming op www.waarnemingen.be Meer gevorderde werkgroepen geven hun waarnemingen door aan FUNBEL, de databank van de Koninklijke Vlaamse Mycologen Vereniging (KVMV), op kwartierhokniveau (1 km x 1 km). Deze verspreidingsgegevens kunnen gebruikt worden om een beter inzicht te krijgen in de diversiteit, verspreiding en achteruitgang van paddenstoelen in Vlaanderen. Natuurpunt werkt zoveel mogelijk samen met KVMV voor verschillende projecten: verspreidingsonderzoek in Vlaanderen, brandplekpaddenstoelenproject, atlas Vlaams-Brabant, Prioritaire soorten in Antwerpen en Vlaams-Brabant, ...

Bij Natuurpunt worden beginnende paddenstoelenliefhebbers opgeleid om daarna verder te specialiseren onder begeleiding van de specialisten van KVMV. Bij KVMV kan je onder andere microscopiecursussen volgen en infoavonden bijwonen. Meer info vind je op www.kvmv.be

Coördinatie Natuurpunt Studie – Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Roosmarijn Steeman 015/ 29 72 22 en Wim Veraghtert

Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Wim.Veraghtert@natuurpunt.be

Natuurpunt Educatie – Graatakker 11, 2300 Turnhout

Hans Vermeulen

tel. 014 47 29 53

Hans.Vermeulen@natuurpunt.be

Website (algemeen):

<http://www.natuurpunt.be/paddenstoelen-herkennen>

Paddenstoelen.flits

Dé maandelijkse digitale nieuwsbrief over paddenstoelen. Vol nieuws over nieuwe publicaties, projecten, excursies en interessante vondsten.

Schrijf je in via www.natuurpunt.be

Ook jij kan iets bijdragen aan de Nieuwsbrief Paddenstoelen

Paddenstoelenwerkgroepen

De TakruitertjesRegio Waas & Dender

Paddenstoelenwerkgroep Meetjesland

Paddenstoelenwerkgroep VI. Ardennen Plus

Paddenstoelenwerkgroep Zwamvlok - Denderstreek

Paddenstoelenwerkgroep Mycoflora

Afdeling Dubbelloof

Planten- & zwammenwerkgroep Natuurpunt Schijnvallei

Paddenstoelenwerkgroep Zuidrand Antwerpen

Paddenstoelenwerkgroep Zemst

Zwammenwerkgroep Zuidwest-Brabant

Paddenstoelenwerkgroep Mandelstreek

Paddenstoelenwerkgroep Westhoek

Paddenstoelenwerkgroep ZW-Vlaanderen Mycologia

Brugse Mycologische Werkgroep (BMW)

Paddenstoelenwerkgroep Natuurpunt De Bron

Nieuwe validator Mycena's Waarnemingen.be

Lieve Deceuninck volgde eerst de paddenstoelencursus voor beginners en gevorderden bij de Natuurpunt-afdeling Zuidrand Antwerpen (toen nog Wielewaal Antwerpen-zuid). Met haar interesse voor een diepgaandere studie leidde de toenmalige cursusleider Hubert De Meulder haar naar de Antwerpse Mycologische Kring. Daar leerde ze stapsgewijs de mycologische microscopie kennen onder leiding van ervaren AMK-leden.

Zo ontdekte ze de schoonheid van de microscopische kenmerken bij vele genera maar vooral het genus *Mycena* trok haar bijzondere aandacht. In het veld lijken het eerder saaie paddenstoelen met hun dunvlezige, grijsbruine vruchtlichamen.

In het microscopisch preparaat lijken het echte kunstwerkjes. Sinds haar eerste stappen in de mycologie, heeft ze ondertussen bestuurstaken opgenomen binnen de AMK en begeleidt ze zelf andere leden. Haar roots binnen Natuurpunt heeft ze niet verloochent en daarom is ze bereid om als validator bij te dragen aan een betere kennis van het genus *Mycena* in het bijzonder.

Tip voor *Mycena*-meldingen: maak naast een foto van de hoed ook een foto van de steelvoet (schijfje, radiaire vezels, wortelend) en een foto met de aanhechting van de plaatjes. Ondanks uw goede macrofoto's zal microscopisch onderzoek vaak toch nog nodig blijken.

Zoek mee naar nieuwe heksenboleten

Gewone heksenboleet – © Yan Verschueren

Net zoals bij een hoop andere paddenstoelsoorten heeft moleculair onderzoek geleid tot het opsplitsen van bestaande soorten in nieuwe taxa. Zowel de **Gewone** als de **Netstelige heksenboleet** hebben nu elk hun dubbelganger. Voor de Netstelige is dat de “**Smalsporige heksenboleet**”, momenteel paddenstoel van de maand bij de Nederlandse mycologische vereniging (NMV). http://allesoverpaddenstoelen.nl/AOP_PvdM.html

Voorlopig is er slechts één Nederlandse waarneming van deze soort. Maar het is goed mogelijk dat de soort meer te vinden is in Nederland en Vlaanderen... want ze stond tot hiertoe nergens in de boeken vermeld. De nieuwe **Flora Agaricina Neerlandica (Volume 7)** brengt nieuwe inzichten in de groep van de boleten.

http://www.edizionicandusso.it/flora_agaricina_neerlandica/flora_agaricina_neerlandica_7.htm

Het microscopische kenmerk van deze nieuwkomer zitten in de Nederlandse naam vervat. Maar ook in het veld zou je deze boleet kunnen identificeren: bij Smalsporige heksenboleet is enkel de top van de steel bedekt met een netwerk, de onderste helft van de steel lijkt meer op die van Gewone heksenboleet. Vind je een dergelijke heksenboleet, dan is het best om deze door een specialist te laten nakijken onder de microscoop. Zo wordt je waarneming nog eens extra bevestigd. Want voorlopig is deze soort nog niet gespot in Vlaanderen.

Ook de **Gewone heksenboleet** heeft een recent beschreven dubbelganger, de **Geelstelige heksenboleet** (werd recent beschreven als nieuwe soort en was in juni 2018 soort van de maand in Nederland). https://allesoverpaddenstoelen.nl/PadvdMnd/pvdm_n_jul18.htm

Deze heksenboleet heeft een opvallende gele kleur, doordat de rode schubjes iets kleiner zijn en aan de top is de steel intens geel gekleurd. Het loont de moeite om uit te kijken naar deze soorten, vooral op klei of voedselrijke lemige/zandige bodems, waar ze tot nu toe gezien werden in Nederland.

Paddenstoelenwerkgroep De Bron – tussen Ijzer en Leie

Info: Ann Top, 057 48 64 11, ann.top@skynet.be

Zondag 9 september Sint-Sixtusbos – abdijbos in Vleteren

De Sixtusbossen omvatten verschillende bossen in Poperinge en Vleteren en strekken zich uit op de heuvelrug ten noordwesten van Poperinge. Het is een verzameling van allemaal kleinere bossen en behoort toe tot de welbekende Sint-Sixtusabdij, waar monniken hun overheerlijk trappistenbier brouwen. De meest opmerkelijke bewoner van de bossen is de Rode bosmier. In één nestkoepel kunnen zo'n 700.000 rode bosmieren wonen! Wij gaan op zoek naar paddenstoelen in het bos bij de Sint-Sixtusabdij van West-Vleteren (19 ha).

Afspraak: 9u30 parking vlakbij de abdij, [Donkerstraat 12](#) te Vleteren.

Zaterdag 15 september Scherpenberg in Loker

De Scherpenberg ligt middenin een idyllisch landschap met bosjes en weiden. Kom genieten van een lappendeken van oude akkers, valleigraslanden en een prachtig bron-amfitheater met een schat aan paddenstoelen, waaronder de Hoorn-van-overvloed.

Afspraak: 9u30 parking Restaurant [Scherpenberg, Dikkebusstraat 77](#) in Heuvelland.

Zaterdag 29 september Paddenstoeleninventarisatie in De Broekelzen in Westouter

Het gebied bestaat uit een bonte mengeling van bos, wei- en hooilanden en bevat een schoolvoorbeeld van het begrip 'bronbos'. We doen vandaag het nieuwe gedeelte van De Broekelzen aan. Er ligt heel wat dood hout en er zijn nog geen waarnemingen van dit gebied.

Afspraak: 9u30 Alti Flora, Gemenestraat 1A te Westouter

Zaterdag 13 oktober Paddenstoeleninventarisatie in Le Vert Digue in Waasten

Le Vert Digue is net als de Balokken een opgehoogd terrein op een eiland tussen de oude en de nieuwe Leie, ontstaan bij de rechtekking van de Leie. Het ligt ongeveer 5 km stroomopwaarts van de Balokken en is ongeveer 25 ha groot. De Groene Dijk biedt een grote biodiversiteit, een echt mozaïek van habitats: open water, moeras, natte weide, heide, rietveld, wilgenstruwelen ...

Afspraak: 14u00 parking bij einde brug over de Leie, in Route de Quesnoy 6 in Warneton, Frankrijk.

Zaterdag 27 oktober Paddenstoeleninventarisatie in de Huikerbossen in Hollebeke

Op de heuvelrug Wijtschate-Hollebeke resten nog een viertal grote bosfragmenten, die tot op vandaag zijn bewaard gebleven. Het zijn o.a. de Huikerbossen ten oosten van de Rijselstraat, nabij 'Padhoek'. Ze behoren in hoofdzaak tot het zure eikenbostype waarin vaak naaldbomen zijn aangeplant. De kruidlaag wordt gedomineerd door adelaarsvaren en/of bramen, in de moslaag vormen de vruchtlichamen van de paddenstoelen in de herfst een opvallend bestanddeel.

Afspraak: 9u30 bij eerste bos links in de Brugstraat, komende vanuit de Eekhofstraat Ieper (Hollebeke).
Parkeren in de berm.

Zaterdag 10 november Paddenstoeleninventarisatie in de Galgebossen in Elverdinge

Op de grens tussen Elverdinge, Poperinge en Vlamertinge liggen de Galgebossen (107 ha). De bossen vormen het relict van een woud dat zich uitstrekte van Beselare naar Watou, maar tussen de 9e en de 14e eeuw verdween. Wie van fauna en flora houdt, kan hier zijn hartje ophalen. Kenners kunnen er tussen de eeuwenoude eiken meer dan 100 soorten paddenstoelen onderscheiden.

Afspraak: 14u00 op parking van ANB nabij Café De Vuile Seule, Gasthuisstraat 3 Elverdinge.

Zaterdag 24 november Paddenstoeleninventarisatie in Begijnenbos in Zillebeke

Omdat het Begijnenbos nabij de spoorlijn Ieper-Roeselare (de huidige Zuiderring) lag, noemden de Britten het Railway Wood, de Duitsers hadden het over Eierwäldchen. Voor ons doet de naam van het bos in de Begijnenbosstraat er niet toe, we gaan er op zoek naar paddenstoelen.

Afspraak: 9u30 op parking Hooge Crater Museum, Meenseweg 467 Ieper.

Zaterdag 8 december Paddenstoeleninventarisatie op de Kemmelberg

Op een boogscheut van De Palingbeek ligt het provinciedomein de Kemmelberg, 148 ha groot. We gaan vandaag op zoek naar paddenstoelen langs de zuidflank, waar je ook kan genieten van een prachtig vergezicht op West- en Frans Vlaanderen.

Afspraak: 9u30 op parking van De Hollemeersch, Lettingstraat 58 te Dranouter.

Brugse Mycologische Werkgroep - BMW

Meer info: mycolotje@yahoo.com

Zondag 14 oktober - Grote publiekswandeling in Beisbroek

Afspraak: 14u00, parking Diksmuidse Heirweg.

Zondag 4 november - De Haan

Afspraak: 9u30, parking De Zwarte Kiezel.

Paddenstoelenwerkgroep Zwamvlok

Deze herfst inventariseren we een nieuw gebied voor de omgeving Aalst: Mijlbeekbos en Krekeldries. De inventarisaties gaan door op **dinsdagnamiddag** en starten om **14u00**.

Wie wekelijks info wil over de afspraakplaats kan zich melden op info@zwamvlok.be

Zwammenwerkgroep Zuid-west-Brabant

Meer info: Piet Onnockx piet.onnockx@telenet.be

Zondag 9 september Provinciedomein Huizingen

Afspraak: 9u00 Parking Provinciedomein Huizingen

Vrijdag 14 september Revelingen

Afspraak: 9u00 Parking De Goede Lucht, Eigenbrakelsesteenweg 147, Sint-Genesius-Rode

Zondag 16 september Rilroheidereservaat

Afspraak: Parking FC Dworp, Rilroheidestraat, Dworp

Woensdag 19 september Steenputreservaat Dworp

Afspraak: 9u00 Molenbeekstraat, ter hoogte van huisnr. 50, Dworp

Zondag 23 september Zevenbronnen, kant weide Colipain

Afspraak: Vijverparking, Zevenbronnen, Sint-Genesius-Rode

Woensdag 26 september Lembeek kasteeldomein

Afspraak: 9u00 parking Park, Heldenstraat, Lembeek

Zondag 30 september Bois du chapitre

Afspraak: 9u00 Oud station van Braine le Chateau, Place de la station

Vrijdag 5 oktober Zoniënwoud

Afspraak: 9u00 Parking Middenhut, Sint-Genesius-Rode

Zondag 7 oktober Kasteeldomein Gaasbeek

Afspraak: 9u00 Parking kasteeldomein Gaasbeek

Woensdag 10 oktober Zavelput Buizingen

Afspraak: 9u00 Drasop, Buizingen, 1501 Halle

Vrijdag 19 oktober Kapittelbeekreservaat, grote weide en bos

Afspraak: 9u00 Kruispunt Fazantenlaan / Haakstraat, Dworp

Zondag 21 oktober Zevenbronnen, kant boomgaard

Afspraak: 9u00 Vijverparking, Zevenbronnen, Sint-Genesius Rode

Woensdag 24 oktober Hallerbos, kant Kampendaal

Afspraak: 9u00 Parking 9, via Dworp naar Kampendaal

Zondag 28 oktober Hanenbos

Afspraak: 9u00 Lotsesteenweg 103 (boven op de Bruineput) Dworp

Woensdag 31 oktober Natuurgebied Baesberg

Afspraak: 14u00 Brabantsebaan, 372, Sint-Pieters-Leeuw

Zondag 4 november Warandepark Essenbeek

Afspraak: 14u00 Kerk Essenbeek, Kasteelstraat, Halle

Woensdag 7 november Lombergbos

Afspraak: 14u00 Busdepot Leerbeek, Edingensesteenweg, Gooik

Mycologia

Activiteiten 2018   <https://www.natuurpunt.be/afdelingen/mycologia-zuid-west-vlaanderen>

Woensdag 3 oktober Paddenstoelen in Vloetenveld

Afspraak: 13u30 Parking van het domein, Diksmuidse Heirweg 2, 8210 Zedelgem

Gids: José Vandeplancke

Woensdag 17 oktober Paddenstoelenrijkdom Rhodesgoed te Izegem

Afspraak: 13u30 Rhodesgoed – Kachtem, Rhodesstraat 2, Izegem

Gids: Jimmy Desmet

Woensdag 7 november Paddenstoelenwandeling Bulskampveld Beernem

Afspraak: 13u30 Bulskampveld – Parking “Het Aanwijs”, Het Aanwijs (Beernem)

Gids: Christine Hanssens

Woensdag 21 november Microscopie

Afspraak: 13u30 De Steenoven, Schaapsdreef 23, Kortrijk, Schaapsdreef 29, Kortrijk

Woensdag 5 december Paddenstoelenrijkdom in de Palingbeek te Zillebeke

Afspraak: 13u30 Palingbeek – kant Cafeteria, Palingbeek - Cafeteria Zillebeke

Woensdag 19 december Microscopie

Afspraak: 13u30 De Steenoven, Schaapsdreef 23, Kortrijk, Schaapsdreef 29, Kortrijk

Paddenstoelenwerkgroep Westhoek

Meer info: Pol Debaenst, Burgweg 19, 8630 Veurne   pol_debaenst@msn.com

Zaterdag 6 oktober **Duinbossen**, De Haan

Afspraak: 9u30 parking Zwarte Kiezel, De Haan.

Of om 8u45 carpoolparking, einde leperse steenweg (nabij afrit 1a, E40) Veurne

Zaterdag 20 oktober **Vrijbos**, Houthulst

Afspraak: 9u30 parking Poelkapellestraat (nabij Vossedreef, Belgisch militaire begraafplaats).

Of om 8u45 carpoolparking, einde leperse steenweg (nabij afrit 1a, E40) Veurne.

Zaterdag 10 november **Bellevédère**, Koksijde

Afspraak: 9u30 parking R. Vandammestraat (parking Brico/Carrefour), Koksijde.

Zaterdag 24 november **Zeebermduinen**, Oostduinkerke

Afspraak: 9u30 parking Dewittelaan/Albert I laan (nabij infopost Zeebermduinen), Oostduinkerke.

Zaterdag 8 december **Plaatsduinen**, Oostduinkerke

Afspraak: 9u30 parkeergelegenheid langs de Piet Verhaertstraat (24), Oostduinkerke.

Zondag 14 oktober - Zwammen in een notendop

Paddenstoelen zijn intrigerend: de ene dag zijn ze er niet, de volgende weer wel, soms lekker, soms dodelijk. Roosmarijn Steeman laat je kennis maken met de wondere wereld van de paddenstoelen. We staan stil bij de vele manieren waarop paddenstoelen een belangrijke rol spelen voor mens en maatschappij. De immense variëteit aan vormen en kleuren komen aan bod. Een verhaal over Stradivarius, Sinterklaas, indianen en Romeinen. En ook over de soorten die je in jouw achtertuin en in de regio Brussel en Vlaams-Brabant kan aantreffen.

In de namiddag is er een **hazendalwandeling** in het Zoniënwoud.

De lezing gaat door van 11u tot 13u. Wil je deze bijwonen? Schrijf je dan in

<https://www.natuurpunt.be/agenda/zwammen-een-notendop-2de-zondag-zoni%C3%ABn-30862>

De wandeling start om 14u00 aan het Bosmuseum. Hiervoor hoeft u niet in te schrijven.

Zowel de lezing als de wandeling zijn gratis.

Onder de middag is er gelegenheid om de eigen picknick in de refter van het Bosmuseum te nuttigen.

Afspraak: 11u00 Bosmuseum Jan van Ruusbroec, Duboislaan 2, 1560 Hoeilaart

Organisatie: Natuurpunt CVN, Lize Paesen, 0493 11 96 65, vrijwilliger.groenendaal@gmail.com

Natuurgroepering Zoniënwoud vzw en Agentschap voor Natuur en Bos Groenendaal.

Paddenstoelwandelingen voor groot publiek

30 september Paddenstoelen in Herzele

Afspraakplaats: 9u30 Natuur.huis (Oude Pastorie) Ransbeekstraat 1, 9550 Sint-Antelinks

Begeleider: Frederik Dierickx

Organisatie: Natuurpunt Herzele info@natuurpuntherzele.be

Zondag 30 september Paddenstoelenwandeling Heimolen en omgeving

Afspraak: 14u00 Langdorp, Heimolen Langdorp

Organisatie: Natuurpunt Aarschot, Luc Storms, 016/ 50 12 13, Luc.storms@skynet.be

Zondag 30 september Paddenstoelenwandeling in de Maaidonkbossen

Afspraak: 14u00 Kerk, Veerstraat, Uitbergen

Gids: Yvette Gerrit

Organisatie: Natuurpunt Scheldeland

Meer info: Antoon Blondeel, 0477/32 16 78 (lieft na 17u), antoon.blondeel@skynet.be

Zondag 6 oktober Paddenstoelenhappening Keerbergen

Paddenstoelen duiken soms op waar je ze het minst verwacht. Met wat geluk stuit je zelfs op een zeldzame verschijning. Zo maar, spontaan gegroeid en niet neergezet om klanten te lokken.

Bovendien biedt een paddenstoelen-spotting nog voordelen : je moet niet uitkijken voor het verkeer want paddenstoelen groeien per definitie niet op asfalt en wij gaan er naar op zoek in ons grootste

Keerbergs Natuurgebied. We splitsen ons op in kleinere groepen om alles goed te kunnen waarnemen.

Afspraak: 14u00 Berk en Brem, Sint Michielsstraat 18, 3140 Keerbergen

Zondag 7 oktober Paddenstoelenwandeling in het Vloethemveld

Afspraak: 9u00 Oude Brugseweg 239, Oudenburg, De Grote Zaagbek

Organisatie: Natuurpunt Gistel-Oudenburg en Hoge Dijken vzw, 059/250.697

Gids: Koenraad Blonrock

Zondag 7 oktober - Over kabouters en paddenstoelen in Torhout

Paddenstoelen zijn een van de belangrijkste inwoners van het bos. Ontdek welk nuttig werk ze verrichten en laat je verrassen door hun kleuren en vormen. Nadien genieten we van een lekkere kom soep.

Afspraak: 10u00 parking Groenhove, Bosdreef 8, 8820 Torhout

Gids: Xavier Dirix

Organisatie: Natuurpunt Torhout – 0488/811.245

Zondag 7 oktober Paddenstoelenwandeling

Ook paddenstoelengek? Of wil je gewoon een toffe wandeling maken? Gewoon combineren!

Afspraak: 13u30 Bezoekerscentrum Landschap De Liereman, Schuurhovenberg 43, 2360 Oud-Turnhout

Begeleider: Kris Van der Steen

Organisatie: Natuurpunt De Wulp en Plantenwerkgroep Landschap De Liereman

Zondag 7 oktober Paddenstoelen zoeken op Eindhoutberg

Een gezellige laagdrempelige activiteit voor het hele gezin

Afspraak: 14u00 parking zaal Dennenoord, Smallestraat 4, 2430 Eindhout, Laakdal.

Gids: Louis Verellen, 014-54 54 43, vlo.verellen@scarlet.be

Organisatie: Natuurpunt Grote Nete

Zaterdag 13 oktober Paddenstoelen in het Boekenbergpark

Afspraak: 14u00 parkingang, Gouverneur Holvoetlaan, 2100 Deurne

Gids: Jack Van Couteren

Organisatie: VMPA Antwerpen Centrum – Mortsel, info@natuurgidsen-antwerpen.be

03/321 06 78 0497/37 11 49

Zondag 14 oktober Zwammen en kabouterhuisjes in het Kennedybos in Kortrijk

Afspraak: 9u30 ingang Kennedybos, langs de Kennedylaan (kruispunt met Bruyningepad) ter plaatse kan je je fiets parkeren

auto's parkeren best in de Munckendoornstraat of je neemt de bus (richting expo/ziekenhuis)

Gids: Trees De Prest

Organisatie: Natuurpunt Kortrijk

Zondag 14 oktober Paddenstoelenwandeling in Fort 3, Borsbeek

Afspraak: 14u00 Oude conciërgewoning binnen Fort 3 - KLJ lokaal - op 50 m kruispunt Zoomweg en Lange baan, Frans Beirenslaan, 2150 Borsbeek

Gids: Jack Van Couteren

Organisatie: VMPA Antwerpen Centrum – Mortsel, info@natuurgidsen-antwerpen.be

03/321 06 78 0497/37 11 49

Zondag 14 oktober Herfst in het bos - Diepenbeek

Over paddenstoelen, kabouters en vruchten. Rond struinen door herfstkleuren en gezonde frisse boslucht in de Bossen van Schoonbeek/Beverst.

Afspraak: 14u00 Einde van de Zandstraat, 3590 Diepenbeek

Gids: Jos Paulussen

Organisatie: Natuurpunt Diepenbeek

Zondag 14 oktober Herfstwandeling doorheen de Kasteelparken in Gaasbeek

In één traject bezoeken wij zowel het domein Groenenberg als het park omheen het kasteel (burcht) van Gaasbeek.

Afspraak: 14u00 Parking Kasteel Gaasbeek, Kasteelstraat 35, 1750 Lennik

Gids: Kristien Saye

Organisatie: Natuurpunt M.O. Lennik, Willy Van Everbroeck, 02 582 64 50, info@natuurpunt-mollenik.be

Zondag 14 oktober Paddenstoelwandeling Hellebos Kampenhout

Afspraak: 14u00 Hellebosstraat, 1910 Kampenhout

Gids: Roosmarijn Steeman

Organisatie: Natuurpunt Kampenhout

Zondag 21 oktober Paddenstoelenwandeling in Sint-Lievens-Esse

Afspraak: 9u30 Oude Steenbakkerij, Kauwstraat 113, 9550 Sint-Lievens-Esse

Gids: Frederik Dierickx

Organisatie: Natuurpunt Herzele, Johan De Neve, info@natuurpuntherzele.be

Zondag 21 oktober Paddenstoelen op de Thaborberg

Afspraak: 14u00, Parking oud Michielsheem, Kattebroekstraat 199, 1700 Dilbeek

Gids: Marc Bruneel

Organisatie: Natuurpunt Dilbeek, 0474 41 18 25, marc.j.bruneel@gmail.com

Zondag 28 oktober Paddenstoelen in het Provinciaal domein Rivierenhof

Op zoek naar paddenstoelen in het domein, **inschrijven verplicht** op 03/360 52 18!

Afspraak: 10u00 kasteel Rivierenhof, provinciaal domein Turnhoutsebaan 232, 2100 Deurne (Antwerpen)

Gids Ludwig Van den Eynde en Staf en Stef

Organisatie: VMPA Antwerpen Centrum – Mortsel, info@natuurgidsen-antwerpen.be

Walter Bats 0484/14 89 44

Zondag 28 oktober - Herfstwandelingen in Hooggoed te Aalter

Afspraak: 14u00 Hooggoedbos, Stratem, 9880 Aalter

Gids: Koen Martens, martens_koen@skynet.be, 0476760516

Organisatie: Natuurpunt Aalter, Gezinsbond Aalter

Donderdag 1 november - Zwammen over zwammen

Afspraak: 9u30 Bremweide t.h.v. 2 straten, Schotensteenweg en Eugeen Fahyalaan, 2100 Deurne

Gids: Ludwig Van den Eynde, 0470/136024, info@natuurgidsen-antwerpen.be

VMPA Antwerpen Centrum – Mortsel

Zondag 4 november - Paddenstoelen ontdekken in Gullegem

Afspraak: 10u00 Nec de rand, Muizelstraat, 8560 Gullegem

Gids: Christine Hanssens

Organisatie: Natuurpunt Wevelgem

Zondag 4 november - Paddenstoelenwandeling rond het Natuur.huis Panneweel

Afspraak: 14u00 Natuurhuis Panneweel, Krekeldijk 2, 9170 MEERDONK

Gids: Hugo De Beuckeleer

Organisatie: Natuurpunt Waasland Noord, 0478 50 96 35, bert@panneweel.be

Zondag 4 november – Paddenstoelenwandeling Lokeren

Afspraak: 14u00 kerk van Daknam-Lokeren

Daknamdorp 1, 9160 Lokeren

Gids: Lou Roelandt

Organisatie: Natuurpunt Waasland Zuid, Kern Lokeren Daknam

Paul Durinck: 0478/27.93.05, paul_durinck@skynet.be